

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 25.01.2006 r.
COM (2006) 30 wersja ostateczna
CZĘŚĆ 1

KOMUNIKAT KOMISJI NA WIOSENNY SZCZYT RADY EUROPEJSKIEJ

CZAS WRZUCIĆ WYŻSZY BIEG

Nowe partnerstwo na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia

CZAS WRZUCIĆ WYŻSZY BIEG: NOWE PARTNERSTWO NA RZECZ WZROSTU GOSPODARCZEGO I ZATRUDNIENIA

W 2004 r. w Unii Europejskiej dokonała się decydująca zmiana, dzięki której działania na rzecz wzrostu i zatrudnienia ruszyły z nową energią. W 2005 r. jak nigdy dotąd byliśmy zgodni co do tego, że nasze wspólne wyzwania wymagają wspólnych reakcji. Odnowiona strategia lizbońska wykazała, jak bardzo europejska strategia na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia mogłaby i powinna być czymś więcej, niż tylko sumą jej poszczególnych elementów. Spotkanie przywódców europejskich w Hampton Court unaocznio wszystkim, że Europa jest niezbędna w poszukiwaniu rozwiązań globalnych problemów. Uczestnicy spotkania wyrazili pełne wsparcie dla przygotowanej przez Komisję Europejską analizy czekających nas wyzwań oraz dla ambitnego planu stawienia im czoła. Wszyscy zgodzili się co do tego, że potencjału rozszerzonej Europy nie można uważać za coś oczywistego – niezbędne jest działanie na rzecz pełnego wykorzystania jej potencjału oraz zabezpieczenia zrównoważonego rozwoju w przyszłości.

Po raz kolejny temu zgodnemu przekonaniu dano wyraz w krajowych programach reform opracowanych przez każde państwo członkowskie. Wszystkie te programy stanowią obiecujący początek realizacji zadań wynikających z nowego podejścia. Teraz należy wykorzystać impet, którego nabrały działania, i wprowadzić w życie programy krajowe.

W jakich dziedzinach należy pilnie podjąć kroki? Potrzebujemy więcej działań w dziedzinie badań i rozwoju, prowadzonych z większą skutecznością i lepszą koordynacją. Musimy współpracować w skali europejskiej, aby zapewnić, że wyniki badań posłużą do stworzenia innowacyjnych produktów i usług, które z kolei przyczynią się do rozwoju gospodarczego i zatrudnienia. Aby nasze przedsiębiorstwa, szczególnie małe i średnie, mogły z powodzeniem radzić sobie na coraz bardziej konkurencyjnym rynku globalnym, muszą mieć możliwość czerpania mocy z rynku wewnętrznego obejmującego swoim zasięgiem całą Europę. Z rynku wolnego od barier i biurokracji, którego reguły są przewidywalne i który pozwala prosperować dynamicznym przedsiębiorstwom.

Niezbędne jest zwiększenie liczby osób aktywnych zawodowo, tak aby ich praca sfinansowała emerytury i opiekę zdrowotną starzejącego się społeczeństwa. Potrzebujemy podejścia do pracy opartego na cyklu życiowym człowieka. Młodzież potrzebuje pomocy w rozpoczęciu życia zawodowego. Rodzice potrzebują opieki nad dziećmi, na którą będzie ich stać, oraz odpowiedniej równowagi między życiem osobistym i zawodowym. Ponadto nie możemy sobie pozwolić na odchodzenie z rynku pracy pięćdziesięciolatków.

Ostatnio na różne sposoby uświadamialiśmy sobie, jak bardzo ważne dla naszej gospodarki jest bezpieczeństwo energetyczne. Nie możemy sobie pozwolić na jego utratę. Musimy uzyskiwać więcej energii ze źródeł odnawialnych i niepowodujących zanieczyszczeń. Potrzebujemy również bezpieczeństwa dostaw po rozsądnych cenach. Również w tym aspekcie pomocna może się okazać konkurencja. Ale Europa musi przemawiać jednym głosem również w sprawie zapewnienia dostaw energii spoza jej granic.

A zatem wiemy, jakie są nasze cele, i wiemy, w jaki sposób je zrealizować. Jednakże nie zapominajmy o trudnościach: musimy przemienić dobre intencje w czyn. Przewodnią zasadą zarówno krajowych polityk gospodarczych, jak i polityki europejskiej muszą być reformy. Niezbędne jest, aby działania państw członkowskich i UE uzupełniały się, będąc w ten sposób

siłą napędową wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Jest to naszą wspólną odpowiedzialnością i tego zadania nie będzie można uznać za wykonane, dopóki każdy pracownik, każde przedsiębiorstwo i każdy konsument nie odczują korzyści płynących z reform.

Pierwszy rok realizacji strategii pozwolił nam uwierzyć w to, że osiągamy postępy w dziedzinie reform gospodarczych, zaś Europa zmierza w kierunku ich realizacji. Gdybyśmy mogli podwoić nasze wysiłki i uczynić z reform najwyższy priorytet, odnowiona strategia lizbońska będzie postrzegana jako rzeczywisty punkt zwrotny na drodze do wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w Europie. Od nas wszystkich zależy osiągnięcie tego celu.

Czas wrzucić wyższy bieg.

José-Manuel Durão Barroso

STRESZCZENIE

Strategia lizbońska wkroczyła w nowy etap. W roku ubiegłym miał miejsce nowy początek oraz znaczna zmiana w funkcjonowaniu strategii. Teraz uwaga skupia się na osiąganiu wyników. Przedstawiając krajowe programy reform, państwa członkowskie przyjęły nową odpowiedzialność, określając szczegółowe zobowiązania dotyczące działań. W tym samym czasie we Wspólnotowym programie lizbońskim określono, co należy zrobić na poziomie unijnym, aby uzupełnić działania krajowe, regionalne i lokalne.

Krajowe programy reform stanowią dobrą podstawę do realizacji programu głównej reformy. Wszyscy są zgodni co do tego, że uczynienie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia kwestią priorytetową jest najważniejsze, istnieje również szeroki konsensus co do stojących przed nami wyzwań. Równocześnie podejmowane są już działania na poziomie unijnym i zostaną one zintensyfikowane po przyjęciu planów wydatków UE na lata 2007-2013. Wykorzystywane są również odpowiednie instrumenty; realizacja programów krajowych utrzymuje odpowiednie tempo; potrzebna jest nowa wola polityczna, dzięki której zobowiązania przełożą się na wymierne rezultaty w zakresie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Czas wrzucić wyższy bieg.

Teraz należy wdrożyć programy krajowe w oparciu o prawdziwy krajowy konsensus. Jednakże nie stanie się to z dnia na dzień. Musimy lepiej tłumaczyć naszym obywatelom, dlaczego nasza strategia wzrostu gospodarczego i zatrudnienia jest drogą, która w dłuższej perspektywie doprowadzi nas do dobrobytu.

Należy wzmocnić programy krajowe, tak aby reforma objęła wszystkie kluczowe dziedziny polityki wzrostu gospodarczego i zatrudnienia we wszystkich państwach członkowskich. Jak pokazało spotkanie europejskich przywódców w Hampton Court, istnieją kluczowe dziedziny, w których Europa może dokonać zmian – dziedziny, w których wdrażanie odważnych decyzji doda nowej energii reformom:

- Zdecydowany wzrost inwestycji na badania i innowacje pozwoli wykorzystać potencjał Europy w oferowaniu towarów i usług, których będą chcieli obywatele. W tym celu potrzebne jest więcej inwestycji publicznych, w ramach których dokonywane obecnie wydatki należy przeznaczyć na badania i innowacje oraz polepszyć koordynację między państwami członkowskimi. Równie ważne jest stworzenie odpowiednich warunków umożliwiających wykorzystanie wyników badań do stworzenia innowacyjnych rozwiązań oraz stymulowania wzrostu: owoców osiągniętej w badaniach doskonałości nie można zaprzepaścić przez stawianie zbędnych barier przed ich komercyjnym wykorzystaniem lub przez krępowanie rąk uniwersytetom.
- Uwolnienie potencjału przedsiębiorczości Europy oznacza stworzenie warunków, które zachęcą do tworzenia i rozwijania przedsiębiorstw. Europa musi posiadać pewność, która pozwoli przedsiębiorcom rozwijać się, torując tym samym drogę nowym przedsiębiorstwom. Rządy muszą być gotowe do pomocy w ułatwianiu funkcjonowania przedsiębiorstwom na każdym etapie ich rozwoju, ograniczając biurokrację, co wspiera rozwój małych i średnich przedsiębiorstw na rynku krajowym i za granicą, jak również do działań na rzecz ułatwienia dostępu do potrzebnego im finansowania.

- Starzenie się społeczeństwa oznacza, że europejskie społeczeństwo musi być gotowe do pomocy w znalezieniu pracy większej liczbie ludzi, zachęcić ich do prowadzenia dłuższego życia zawodowego oraz do wykonywania pracy, w której będą mogli wykorzystać swoje talenty z najlepszym skutkiem. Oznacza to prowadzenie polityk zatrudnienia, które pomogą ludziom znaleźć pracę na każdym etapie ich życia zawodowego oraz usunięcie przeszkód dla tych, którzy chcą pracować. Ludzie potrzebują właściwych umiejętności we właściwym czasie, potrzebują pomocy w finansowaniu zmian i w znalezieniu nowych możliwości, a także muszą być w stanie dopasować wymagania związane z pracą do pozostałych aspektów swojego życia.
- Niezbędnym przyczółkiem w walce o wzrost gospodarczy są bezpieczne źródła dostaw energii po przystępnych cenach. Jednakże energia jest zasobem, który pewnego dnia ulegnie wyczerpaniu, dlatego też należy korzystać z niej rozsądnie. Niezbędna jest zatem europejska polityka energetyczna po to, aby można było stworzyć rzeczywisty rynek wewnętrzny, maksymalizować korzyści efektywnego wykorzystania energii i zasobów odnawialnych oraz zabezpieczyć dostawy energii na terytorium UE i poza nim.

Doświadczenia poszczególnych państw pokazują nam co jest możliwe i co wciąż jeszcze musimy zrobić. Państwa członkowskie powinny wykorzystać ten potencjał i dołożyć starań w celu skorzystania z doświadczenia swoich partnerów.

Równocześnie wraz z pełną realizacją programów krajowych musimy koncentrować następne kroki na głównych działaniach, tak aby zachować osiągnięte tempo:

- Komisja wzywa Radę Europejską, aby zobowiązała się do przeprowadzenia serii precyzyjnych, ograniczonych w czasie działań we wszystkich wymienionych poniżej dziedzinach, takich jak: wydatki na badania i edukację, ułatwienie zakładania i prowadzenia przedsiębiorstw, pomoc dla bezrobotnych w poszukiwaniu pracy, opieka nad dziećmi oraz zintegrowana polityka energetyczna w Europie. Obywatele, pracownicy, przedsiębiorcy muszą być przekonani, że polityki publiczne tworzone są po to, aby pomóc im w osiągnięciu ich celów, a nie po to, aby ich przed tym powstrzymywać.
- Należy wzmocnić wysiłki na rzecz budowania rzeczywistego krajowego konsensusu co do programów reform. Instytucje UE oraz państwa członkowskie powinny zapewnić stworzenie specjalnej strategii komunikacyjnej, która obejmie wszystkie zainteresowane podmioty na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Również partnerzy społeczni mają do odegrania ważną rolę.

SPIS TREŚCI

Czas wrzucić wyższy bieg: Nowe partnerstwo na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia	2
Część I – Czas wrzucić wyższy bieg	7
1. Europa w akcji: wspólne działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia...	7
2. Realizacja założeń – kształt polityk	9
2.1. Wspólnotowy program lizboński	9
2.2. Krajowe programy reform.....	11
2.2.1. Ocena poszczególnych obszarów polityki	12
2.2.2. Wnioski ogólne	15
3. Wyższy bieg: cztery działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia	17
3.1. Zwiększenie inwestycji w wiedzę i innowacje	18
3.2. Uwolnienie potencjału gospodarczego, szczególnie małych i średnich przedsiębiorstw	20
3.3. Działanie w obliczu globalizacji i starzenia się społeczeństw	22
3.4. Dążenie do efektywnej i zintegrowanej polityki energetycznej UE	24
4. Kontynuacja działań po wiosennym szczycie Rady Europejskiej w 2006 r.	26
4.1. Wdrożenie i monitoring krajowych programów reform	26
4.2. Realizacja działań Wspólnoty	28
4.3. Mobilizacja wszystkich zaangażowanych stron na rzecz wspólnego programu	28
Załącznik – Lista przykładów polityk i środków przyjętych przez państwa członkowskie, wspierających realizację celów wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, szczególnie w czterech priorytetowych obszarach określonych w sekcji 3	29

Część I – Czas wrzucić wyższy bieg

1. EUROPA W AKCJI: WSPÓLNE DZIAŁANIA NA RZECZ WZROSTU GOSPODARCZEGO I ZATRUDNIENIA

Żyjemy w świecie, który podlega szybkim zmianom, a jego elementy są wzajemnie od siebie uzależnione. Daje nam to wiele możliwości, ale jednocześnie zapewnienie społeczeństwom dobrobytu i uczciwości stawia przed nami wiele wyzwań. W szczególności, jeśli naszym głównym zadaniem jest zwiększenie wzrostu gospodarczego oraz stworzenie większej ilości miejsc pracy, to oznacza to, że w tworzeniu publicznej polityki na wszystkich szczeblach należy uwzględnić współczesne realia, takie jak globalizacja i starzenie się społeczeństwa. Tylko w ten sposób będziemy w stanie skutecznie modernizować nasze gospodarki oraz chronić i promować wartości Europy wewnątrz jej granic i poza nimi. Osiągnięcie wyników może zaś przywrócić poczucie ufności w nasze możliwości spełnienia oczekiwań obywateli.

Podczas wiosennego szczytu Rady Europejskiej w marcu 2005 r. przywódcy krajów UE uznali **wzrost gospodarczy i zatrudnienie** za, najwyższy priorytet polityczny Europy. **Odnowiona strategia lizbońska** jest wyrazem nowego zobowiązania wszystkich stron do mobilizacji na rzecz pozytywnego programu reform. Źródłem tego zobowiązania była świadomość, że sukces zależy od kompleksowego podejścia, angażującego maksymalną liczbę czynników i obejmującego każdy zakątek wszystkich państw członkowskich Unii.

Zobowiązanie to nabrało dodatkowej wagi w następstwie uzgodnienia zintegrowanych wytycznych na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia¹, który to dokument stanowi czytelną mapę drogową służącą planowaniu reform krajowych, a także w następstwie nieformalnego spotkania w Hampton Court w październiku. Podczas tego spotkania przywódcy UE analizowali, w jaki sposób wartości europejskie mogą stanowić podstawę modernizacji gospodarek i społeczeństw Unii oraz pomóc jej w sprostaniu zasadniczym wyzwaniom w sioście europejski sposób. Wreszcie pod koniec zeszłego roku podczas szczytu Rady Europejskiej dokonano kolejnego kroku naprzód w postaci osiągnięcia zgody na temat perspektyw finansowych – po sfinalizowaniu procedury w tym zakresie przez Parlament Europejski otworzą one drogę nowym inwestycjom służącym modernizacji gospodarki europejskiej.

W zakresie koniecznych działań istnieje zatem wspólna wizja i trwały konsensus mający poparcie na najwyższym szczeblu. Europa musi zaangażować w działanie pełen zakres polityk i instrumentów – nie możemy sobie pozwolić na wybieranie wyłącznie opcji dogodnych z politycznego punktu widzenia. Rozsądna polityka makroekonomiczna jest warunkiem koniecznym realizacji potencjału wzrostu gospodarczego UE. Europa potrzebuje również klimatu zapewniającego jej obywatelom swobodę przepływu inicjatywy poprzez oferowanie atrakcyjniejszych warunków do inwestycji, innowacji i pracy. Uwolnienie przedsiębiorczości od nadmiernych formalności administracyjnych i anachronicznych biurokratycznych kontroli daje motywację do zakładania nowych przedsiębiorstw, stymuluje rozwój już istniejących oraz skutkuje tworzeniem nowych miejsc pracy. Większy zakres i skuteczność inwestycji prywatnych i publicznych sprzyja tworzeniu gospodarki opartej na

¹ Dz.U. L 205 z 6.8.2005.

wiedzy, pozwalając na efektywne wykorzystanie wyników badań oraz wysokich umiejętności na rzecz integracji społecznej oraz możliwości zwiększania dochodów na przestrzeni dłuższego i zdrowszego życia zawodowego. Promowanie innowacji ekologicznych i rozpowszechnianie technologii przyjaznych środowisku nie tylko pobudza wzrost gospodarczy, ale nadaje mu zrównoważony i trwały charakter. Modernizacja rynków pracy i systemów ochrony socjalnej oznacza zaangażowanie w pracę większej ilości ludzi, większą zdolność przystosowywania się do zmian, wyższą wydajność oraz bardziej zrównoważony, trwały i sprawiedliwy wzrost gospodarczy; zaś dalsze otwarcie handlu międzynarodowego poprzez skuteczne osiągnięcie porozumienia w ramach WTO do końca 2006 r. stworzy nowe możliwości i pobudzi konkurencyjność zarówno w Unii, jak i poza jej granicami. Wszystkie te cele muszą być realizowane z poszanowaniem nakazów zrównoważonego rozwoju.

Pierwszym krokiem w procesie **praktycznej realizacji tych ambicji** pozostaje stworzenie narzędzi do wykonania naszego zadania. Wymaga to partnerskiego podejścia oraz wykorzystania właściwych środków na właściwym szczeblu.

- Państwa członkowskie stworzyły własne krajowe programy reform, oparte na wspólnej podstawie zintegrowanych wytycznych. Są one głównym narzędziem ukierunkującym realizację strategii lizbońskiej – zawierają listę kontrolną krajowych zobowiązań i punktów odniesienia, pozwalających na monitorowanie postępów w ciągu nadchodzących miesięcy i lat.
- Rada, Parlament Europejski i Komisja współdziałają w zakresie działań, jakie należy podjąć na szczeblu Wspólnoty w celu realizacji programu wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy. Wspólnotowy program lizboński², przyjęty przez Radę Europejską w grudniu 2005 r., zaczął przynosić efekty w postaci znacznej ilości istotnych propozycji uzupełniających inicjatywy podejmowane przez państwa członkowskie.

W wielu dziedzinach punkt ciężkości działań znajduje się na poziomie **państw członkowskich** (bądź też na poziomie regionalnym lub lokalnym) – np. w przypadku polityk zatrudnienia i rynku pracy, gdzie zasadniczą rolę odgrywają również partnerzy społeczni. Jednak fakt, że działania są wdrażane w skali lokalnej, regionalnej lub krajowej, nie oznacza, że nie mają one konsekwencji dla całej Europy – w sytuacji istnienia wzajemnych zależności pomiędzy poszczególnymi częściami wspólnego rynku nawet najlepiej funkcjonująca gospodarka jednego państwa ponosi ciężar wadliwego działania gospodarki innych państw.

Wspólne wyzwania oznaczają jednocześnie możliwość wspólnego działania na rzecz ich rozwiązania. Rządy zbyt rzadko zwracają się do swoich partnerów w poszukiwaniu pomysłów i rozwiązań. Każdy kraj może wskazać przykłady dobrych koncepcji i służyć cennym doświadczeniem. Krajowe programy reform stanowią zasób wiedzy i doświadczenia, które można wykorzystać i rozpowszechnić – pełne wykorzystanie tej skarbnicy dobrych praktyk jest najlepszym sposobem na otrzymanie wartości dodanej strategii lizbońskiej. Niniejsze sprawozdanie proponuje, jako pierwszy krok, wspólną listę kluczowych działań do podjęcia na szczeblu krajowym.

Istnieją ponadto cele, które nie mogą być zrealizowane samodzielnie przez państwa członkowskie – osiągnięcie wyników wymaga w tych przypadkach działania **na szczeblu Wspólnoty**. Powodzenie wielu inicjatyw krajowych będzie zależało od wsparcia wysiłków

² COM(2005) 535 wersja ostateczna

poszczególnych krajów poprzez działania i inwestycje Wspólnoty, dzięki którym Europa ma stać się lepszym miejscem życia i pracy. Komisja Europejska zobowiązuje się do stymulowania realizacji tego programu.

Obecnie konieczne jest przejście do kolejnego etapu partnerstwa. Mamy narzędzia. Mamy polityczną zgodę. Jeśli strategia lizbońska ma przynieść efekty, należy obecnie skupić się na praktycznej realizacji.

Niniejszy komunikat na wiosenny szczyt Rady Europejskiej wskazuje naszą obecną pozycję na drodze do nadania nowej dynamiki działaniom na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w Europie:

- Część I zawiera ocenę procesu opracowywania programów reform oraz wskazuje ograniczoną liczbę kluczowych inicjatyw wymagających uzgodnienia podczas posiedzenia Rady Europejskiej. Dołączono również listę przykładów inicjatyw i działań krajowych w celu zilustrowania, jak owocna wymiana doświadczeń poszczególnych krajów może przynieść wymierne wzajemne korzyści.
- Część II to szczegółowa ocena krajowych programów reform, wskazująca ich zalety, a także obszary, w których wymagają one przeglądu i aktualizacji przez państwa członkowskie. Zawiera ona również ocenę odnoszącą się do strefy euro.
- Szczegółowa analiza krajowych programów reform w podziale na aspekty makro- i mikroekonomiczne oraz związane z zatrudnieniem znajduje się w załączniku I. W zakresie zatrudnienia stanowi ona również podstawę do wspólnego raportu o zatrudnieniu.

2. REALIZACJA ZAŁOŻEŃ – KSZTAŁT POLITYK

Dwoma głównymi instrumentami realizacji nowej strategii lizbońskiej są wspólnotowy program lizboński, określający, jakie działania powinny być podjęte na szczeblu Wspólnoty, oraz 25 krajowych programów reform, stanowiących odpowiedź każdego z państw członkowskich na określone wyzwania. W celu osiągnięcia najlepszych skutków te dwa instrumenty muszą ze sobą współdziałać.

2.1. Wspólnotowy program lizboński

W zakresie wspólnotowego programu lizbońskiego, w ciągu sześciu miesięcy od jego przyjęcia dokonano znacznych postępów. Komisja przyjęła już dwie trzecie z przewidzianych działań. Jednak wnioski legislacyjne przyniosą praktyczne efekty dopiero po ich przyjęciu przez Radę i Parlament. Ponadto wiele działań w zakresie finansowania jest uzależnionych od sfinalizowania i wdrożenia perspektyw finansowych na lata 2007-2013.

Wspólnotowy program lizboński obejmuje szereg ważnych inicjatyw dotyczących decydującego transgranicznego wpływu badań naukowych i innowacji oraz rozdrobnienia działań badawczych w Europie. Są to mianowicie siódmy ramowy program na rzecz badań, rozwoju technologicznego i demonstracji oraz ramowy program na rzecz konkurencyjności i

innowacji. W komunikacie „Badania naukowe i innowacje w Europie: wspólna koncepcja”³ Komisja powołała również konkretne inicjatywy na rzecz poprawy warunków dla badań i innowacji w Europie. Siódmy ramowy program wprowadza nowy model wsparcia badań naukowych – wspólne inicjatywy technologiczne – w formie partnerstw publiczno-prywatnych, które mają za zadanie wspieranie obiecujących nowych badań naukowych oraz zapewnienie przemysłowi europejskiemu przewagi w różnych dziedzinach – od wodoru i ogniw paliwowych, poprzez aeronautykę i przestrzeń powietrzną, po leki innowacyjne i nanoelektronikę. Inicjatywa w zakresie nawigacji satelitarnej Galileo oraz rozwój zintegrowanych systemów zarządzania transportem kolejowym i lotniczym to kolejne przykłady nowatorskich przedsięwzięć przemysłowych o istotnym wymiarze europejskim.

Planowana reforma wspólnotowych ram polityki pomocy państwa dla badań i rozwoju ułatwi tworzenie partnerstw publiczno-prywatnych i powinna pobudzić wzrost prywatnych inwestycji w działalność badawczo-rozwojową. Program obejmuje również działania, których celem jest stymulacja innowacji ekologicznych oraz wykorzystywanie technologii przyjaznych dla środowiska. Możliwe jest rozszerzenie tych ram w taki sposób, aby obejmowały one nowe postanowienia na rzecz innowacji, szczególnie w odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorstw. Ponadto należy ułatwić pomoc państwa dla młodych i innowacyjnych przedsiębiorstw, nie tylko poprzez bezpośrednie wsparcie finansowe, lecz także poprzez ułatwienie dostępu do finansowania za pomocą kapitału podwyższonego ryzyka. Kolejnym ważnym krokiem w realizacji wspólnotowego programu lizbońskiego było uruchomienie przez Komisję nowej, bardziej zintegrowanej polityki przemysłowej mającej na celu poprawę ogólnych warunków dla produkcyjnych branż przemysłu. Branże te zatrudniają ponad 34 miliony ludzi i odpowiadają za ponad 80 % wydatków sektora prywatnego w UE na badania i rozwój.

Szereg działań podejmowanych w ramach wspólnotowego programu lizbońskiego ma na celu poprawę atrakcyjności Europy jako miejsca inwestowania i pracy. Działania te obejmują inicjatywy zmierzające do rzeczywistego stworzenia wewnętrznego rynku usług, kroki stymulujące postęp w reformach prawa, poprawę warunków podatkowych i celnych dla przedsiębiorczości oraz promowanie dostępu do rynku i zwiększanie konkurencyjności rynków, szczególnie w obszarach energii i usług finansowych, w których to dziedzinach Komisja wszczęła dochodzenia.

Zaproponowano akty prawne służące stworzeniu w UE jednolitego obszaru płatniczego, tak aby płatności transgraniczne były równie łatwe i przystępne, jak płatności wewnątrz krajowe. Realizacja tego tylko zadania mogłaby przynieść gospodarce UE oszczędności wynoszące od 50 do 100 mld EUR rocznie. Inne istotne inicjatywy to między innymi poprawa dostępu do kapitału podwyższonego ryzyka, szczególnie dla małych i średnich przedsiębiorstw. Nowe finansowanie wspólnotowe, np. w formie gwarancji i inwestycji w kapitał podwyższonego ryzyka, stanie się dostępne dzięki programowi konkurencyjności i innowacji. Program ten pomoże również we wprowadzeniu na rynek nowatorskich rozwiązań służących poprawie sytuacji w zakresie zarówno podaży energii (szczególnie w odniesieniu do źródeł odnawialnych), jak i jej popytu (poprzez środki racjonalizacji zużycia energii). Ponadto Komisja zaproponowała daleko idące środki wspomagające tworzenie większej ilości i lepszych miejsc pracy poprzez usuwanie barier ograniczających mobilność, wspólne podejście do migracji ekonomicznej oraz odpowiednie działania w obliczu społecznych skutków restrukturyzacji gospodarczej.

³ COM (2005) 488 wersja ostateczna

Odpowiedzialność za jakość otoczenia regulacyjnego spoczywa zarówno na instytucjach Wspólnoty, jak i na państwach członkowskich. Komisja wzmogła wysiłki na rzecz poprawy jakości prawodawstwa Wspólnoty. Skuteczność tych działań będzie oczywiście większa, jeśli towarzyszyć im będą równie zdecydowane kroki państw członkowskich na rzecz poprawy przepisów krajowych oraz zmniejszenia kosztów administracyjnych, jakie przepisy te nakładają na obywateli i przedsiębiorstwa.

2.2. Krajowe programy reform

Prawie rok po uruchomieniu nowej strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia początek partnerstwa wygląda obiecująco. Zakresy odpowiedzialności za poszczególne działania są jasno określone. **Wszystkie państwa członkowskie opracowały krajowe programy reform na podstawie wspólnego zestawu zintegrowanych wytycznych dotyczących polityki.** Krajowe programy reform są głównym narzędziem wdrażania nowej strategii lizbońskiej – instrumentem przełożenia zintegrowanych wytycznych dla tworzenia polityki na własne reformy państw członkowskich, które ponoszą odpowiedzialność za ich praktyczną realizację. Fakt, że wszystkie państwa członkowskie dokonały tego, niejednokrotnie pod presją krótkich terminów, było istotnym pierwszym sprawdzianem.

Zgodnie z nowym podejściem partnerskim, dla ułatwienia współpracy i zwiększenia publicznej jawności działań, wszystkie państwa członkowskie powołały krajowych koordynatorów do spraw strategii lizbońskiej. Jednocześnie wiele państw członkowskich wykorzystało możliwość wstępnego opracowania krajowych programów reform służących usprawnieniu wewnętrznej koordynacji działań różnych resortów. Komisja ze swej strony utrzymuje bliskie kontakty z władzami krajowymi odpowiedzialnymi za przygotowanie krajowych programów reform, w miarę możliwości służąc pomocą w zapewnieniu sprawnego opracowywania polityk krajowych.

Komisja poddała wnikliwej ocenie wszystkie krajowe programy reform, biorąc pod uwagę wyniki pracy Komitetu Polityki Gospodarczej oraz Komitetu Zatrudnienia⁴. Szczegółowe oceny każdego programu krajowego, wskazujące ich szczególne zalety, a także kwestie, w których możliwy jest dalszy rozwój i udoskonalenie programów, znajdują się w części II. Komisja zachęca państwa członkowskie do podjęcia zagadnień zaakcentowanych we wnioskach. Na te aspekty Komisja zwróci szczególną uwagę podczas dalszych dyskusji z państwami członkowskimi, a także w toku monitorowania realizacji krajowych programów reform na przestrzeni 2006 r.

W interesie konsolidacji i stabilności procesu Komisja proponuje utrzymanie zintegrowanych wytycznych, na podstawie których opracowano programy krajowe. Komisja postanowiła ponadto powstrzymać się od przedstawiania formalnych zaleceń dla każdego kraju w odpowiedzi na krajowe programy reform. Jest to pierwszy rok partnerstwa – potrzeba czasu, aby krajowe programy reform zostały w pełni włączone do krajowych polityk i struktur. Dla Komisji sprawą dużej wagi jest wytworzenie silnych więzów zaufania i współpracy z

⁴ Komitet Polityki Gospodarczej: Report on the Lisbon National Reform Programmes 2005 [Sprawozdanie na temat krajowych programów reform w ramach strategii lizbońskiej 2005], ECFIN/EPC(2005)REP/55392, dostępne pod adresem: http://europa.eu.int/comm/economy_finance/epc/documents/2005/nationalreports/nrp_report_en.pdf. Opracowany przez Komitet Zatrudnienia tzw. Przegląd z Cambridge – Oceny krajów w zakresie części krajowych programów reform dotyczących zatrudnienia – jest dostępny pod adresem: http://europa.eu.int/comm/employment_social/employment_strategy/emco_en.htm.

państwami członkowskimi, czego podstawą ma być pozostawienie państwom członkowskim odpowiedzialności za ich własne programy. Tym niemniej Komisja nie będzie się powstrzymywać przed użyciem środków będących w jej dyspozycji, obejmujących możliwość przedstawienia zaleceń dla poszczególnych krajów, jeśli jej zdaniem pomoże to w sprawnym wdrażaniu strategii lizbońskiej.

Pomimo napiętych terminów większość państw członkowskich wykonała znaczącą pracę w celu zaangażowania parlamentów krajowych, zainteresowanych stron oraz przedstawicieli władz regionalnych i lokalnych w opracowywanie programów krajowych. **Ponieważ strategia lizbońska jest programem o charakterze średnio- i długoterminowym, wymagającym wdrożenia na gruncie krajowym, niezbędne jest trwale zaangażowanie parlamentów, samorządów lokalnych, partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego.** Akceptacja opinii publicznej zależy w istocie od tego, czy obywatele i przedsiębiorcy uznają, że reformy są konieczne i że przyczynią się do poprawy ich życia – takie poczucie odpowiedzialności i identyfikacji jest możliwe tylko w wyniku własnego udziału danych osób, bezpośrednio lub poprzez organizacje przedstawicielskie, w kształtowaniu reform. Potrzeba jeszcze wiele pracy, aby przekonać ludzi, że reformy przyczynią się do zwiększenia wspólnego dobrobytu, oraz aby zaangażować ich w proces tworzenia i realizacji tych reform. Będzie to wymagać znacznego wysiłku ze strony zarówno Państw Członkowskich, jak i instytucji UE.

2.2.1. Ocena poszczególnych obszarów polityki

W zintegrowanych wytycznych wyznaczono trzy główne obszary polityki wymagające działań, określając je jako: wymiar makroekonomiczny, wymiar mikroekonomiczny i wymiar zatrudnienia. Poniżej przedstawiono wnioski, jakie wynikają z krajowych programów reform w tych trzech obszarach.

Wymiar makroekonomiczny

- Najistotniejszym wyzwaniem makroekonomicznym stojącym przed państwami członkowskimi według ich własnej opinii jest dyscyplina budżetowa. Wyraża się ona zazwyczaj jako stabilność finansów publicznych – reformy systemów emerytalno-rentowego i zdrowotnego, reformy rynku pracy oraz krótkoterminowa konsolidacja budżetowa to środki mające zapewnić długoterminową trwałość finansów publicznych w społeczeństwie przeżywającym proces starzenia się. Z kolei realizacji powiązanego z powyższym zadania poprawy jakości finansów publicznych służą zwykle środki mające na celu zwiększenie efektywności administracji publicznej. Niektóre nowe państwa członkowskie wymieniły wprowadzenie euro jako główny element polityki, wymagający konsolidacji budżetowej i dostosowania stopy inflacji do poziomu występującego w strefie euro. Do pozostałych czynników wymienianych przez niektóre państwa członkowskie należą rachunek wymiany z zagranicą i stabilność cen.
- W celu zrównoważenia finansów publicznych państwa członkowskie skłaniają się częściej do ograniczania wydatków, niż do zwiększania podatków, choć często nie jest jasne, co ma być źródłem oszczędności. Jednakże w przypadku kilku państw, w szczególności tych należących do strefy euro, konkretne środki służące osiągnięciu krótkoterminowej konsolidacji budżetowej nie zostały przedstawione wystarczająco szczegółowo. Większość państw członkowskich przejawia wyraźny zamiar poprawy jakości finansów publicznych poprzez przeznaczenie środków publicznych na wzmocnienie infrastruktury, kapitału

ludzkiego i inwestycji w dziedzinie badań i rozwoju. Jednakże tylko nieliczne krajowe programy reform mówią wprost o skutkach budżetowych proponowanych środków.

- Państwa członkowskie strefy euro przedstawiły stosunkowo wyczerpujące i przeważnie perspektywiczne krajowe programy zapewnienia stabilności finansów publicznych, poprawy wydajności pracy poprzez badania i rozwój oraz innowacje i atrakcyjne warunki dla przedsiębiorczości, a także zwiększenia stóp zatrudnienia i uczestnictwa w życiu społecznym. Planowane środki koncentrują się głównie na podwyższeniu efektywnego wieku emerytalnego, zwiększeniu podaży pracy i ograniczeniu nadmiernej biurokracji. Programy te mają szerokie poparcie Komisji. Potrzebne są jednak również środki służące szybszej poprawie pozycji budżetowych, wspieraniu dostosowań rynku pracy, tworzeniu bardziej konkurencyjnego i zintegrowanego rynku usług oraz pełnemu stworzeniu lepiej funkcjonującego rynku wewnętrznego.
- W najbliższych dziesięcioleciach starzenie się społeczeństwa w Europie będzie wywierać rosnący nacisk na finanse publiczne. Państwa członkowskie zdają sobie sprawę, że modernizacja publicznych i prywatnych systemów emerytalno-rentowych jest koniecznym warunkiem zapewnienia trwałości finansów publicznych przy jednoczesnym uwzględnieniu zagadnień społecznych i zmian ekonomicznych. Tymczasem w większości krajów środki już podjęte lub planowane wydają się fragmentaryczne lub niewystarczające.
- Istotne jest, aby ogólna strategia reform była spójna – reformy w jednym obszarze powinny wspierać przemiany w innych. W tym kontekście niektóre państwa członkowskie łączą zagadnienia stabilności finansów publicznych i ograniczania bezrobocia (obniżenie kosztów zasiłków dla bezrobotnych; wyższe przychody z podatków dzięki lepszemu wykorzystaniu pracy). Takie zintegrowane podejście sprzyja spójności pomiędzy różnymi częściami krajowych programów reform.

Wymiar mikroekonomiczny

- Potrzeba budowania gospodarki opartej na wiedzy oraz potrzeba poprawy atrakcyjności Europy jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej i inwestycji z reguły znajduje dobre odzwierciedlenie w krajowych programach reform. Polityka badań naukowych i innowacji stanowi kluczowy priorytet dla wszystkich państw członkowskich. Wiele państw członkowskich podkreśla działania służące wzmocnieniu bazy przemysłowej, szczególnie poprzez promowanie klastrów. Klastry to zespoły grupujące uniwersytety, instytuty badawcze oraz małe i duże przedsiębiorstwa, które dzięki bliskiej współpracy i interakcji pozytywnie przyczyniają się do innowacji i przepływu wiedzy. To z kolei przynosi znaczne korzyści całej gospodarce. Państwa członkowskie zdają sobie sprawę, że ułatwienie dostępu do finansowania jest istotną kwestią, mimo iż przyjmują różne metody osiągnięcia tego celu. Wśród zasadniczych problemów wymagających rozwiązania większość państw członkowskich wymienia też kwestie przedsiębiorczości i warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej, zrównoważonego wykorzystywania zasobów (co obejmuje zagadnienia źródeł odnawialnych i racjonalnego zużycia energii), połączeń komunikacyjnych oraz logistyki.
- Jeżeli w osiemnastu krajach, w których ustanowiono (w niektórych przypadkach częściowo) docelowe poziomy wydatków na badania i rozwój, poziomy te zostaną osiągnięte, ocenia się, że ogólny poziom tych wydatków wzrośnie do 2010 r. do ok. 2,6 %. W skali całej UE poziom wydatków w stosunku do PKB pozostawał od 2001 r. na zasadniczo stałym poziomie 1,9 %. W perspektywie średnio- i długoterminowej w

większości państw członkowskich konieczna będzie dalsza poprawa krajowych systemów wspierania badań, rozwoju i innowacji. Ponadto, choć wszystkie państwa członkowskie doceniają wagę rozpowszechniania i efektywnego wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz technologii sprzyjających ochronie środowiska, to zidentyfikowane zadania nie zawsze mają jasne przełożenie na proponowane środki służące ich rozwiązaniu.

- Krajowe programy reform zawierają wiele przykładów interesujących inicjatyw dotyczących polityki w szerokim zakresie obszarów. Dla przykładu – większość państw członkowskich zamierza wykorzystać synergię pomiędzy wzrostem gospodarczym a ochroną środowiska (poprzez inwestowanie w alternatywne źródła energii, propagowanie racjonalnego wykorzystywania energii oraz promowanie innowacji ekologicznych i ochrony zasobów naturalnych). W większości programów krajowych doceniono też wagę nowoczesnej infrastruktury transportowej oraz technologii informatyczno-telekomunikacyjnych (np. dostępności łączy szerokopasmowych). Są to przykłady dokładnie tych rodzajów inwestycji, jakie państwa członkowskie powinny promować z wykorzystaniem środków przeznaczonych na polityki spójności i rozwoju obszarów wiejskich.
- Funkcjonowanie rynku wewnętrznego oraz ogólna potrzeba wzmocnienia konkurencji i poprawy dostępu do rynku zasługują na większą uwagę. Jedynie kilka państw członkowskich wymienia w tym zakresie konkretne działania, np. służące wdrożeniu dyrektyw Wspólnoty, tymczasem konieczne są intensywniejsze wysiłki, np. w celu efektywnego otwarcia rynków energii, poprawy dostępu do zamówień publicznych lub zapewnienia rzeczywistej konkurencji w zakresie usług.
- W dziedzinie MŚP większość programów nie przewiduje działań wystarczających do rozwijania bardziej pozytywnych postaw w stosunku do przedsiębiorczości oraz zachęcenia ludzi do zakładania własnych przedsiębiorstw. Istotną rolę w tym zakresie ma do odegrania edukacja, wprowadzenie ułatwień w przenoszeniu istniejących przedsiębiorstw oraz zmniejszenie syndromu porażki. Należy rozważyć dodatkowe środki w zakresie dostępu do finansowania lub podobne, odpowiednio zorientowane działania w celu zwiększenia inwestycji.
- Lepsze stanowienie prawa ma zasadnicze znaczenie dla tworzenia bardziej konkurencyjnych warunków dla przedsiębiorczości oraz usuwania przeszkód utrudniających innowacje i zmiany. Prawie wszystkie państwa członkowskie odnoszą się częściowo do tego zadania, ale w wielu wypadkach konieczne jest bardziej zintegrowane podejście. Działanie na szczeblu Wspólnoty jest potrzebne, ale samo w sobie nie będzie wystarczające. Przepisy mające wpływ na działalność przedsiębiorstw powstają w znacznej części na szczeblu krajowym lub lokalnym, np. w zakresie opodatkowania, zabezpieczenia społecznego czy planowania regionalnego. Istnieją również znaczne różnice w sposobach wdrażania dyrektyw Wspólnoty przez państwa członkowskie; może to rodzić koszty administracyjne, których poniesienie nie wynika bezpośrednio z danych przepisów Wspólnoty. Aby w zakresie warunków prowadzenia działalności gospodarczej nastąpiła rzeczywista różnica, konieczna będzie kulturowa zmiana w sposobie przygotowywania i podejmowania decyzji.
- Kompleksowa i skoordynowana realizacja rozmaitych polityk makroekonomicznych pozwoli na osiągnięcie korzyści znacznie większych, niż suma korzyści z realizacji

poszczególnych polityk. Na przykład korzyści wynikające ze zwiększonych inwestycji w dziedzinie badań i rozwoju będą większe, gdy nowe technologie zostaną szybciej wprowadzone na rynek, co z kolei zależy od stopnia konkurencji na rynkach produktów i usług.

Wymiar zatrudnienia

- We wszystkich programach przywiązuje się dużą wagę do zwiększenia i utrzymania na wyższym poziomie liczby osób mających zatrudnienie. Jest to konieczne, aby poradzić sobie z problemem wpływu starzenia się społeczeństwa na podaż pracy i stabilność finansów publicznych. Siedemnaście państw członkowskich posługuje się obecnie w planowaniu działań krajowymi poziomami docelowymi stóp zatrudnienia. Czynnione lub przewidywane są szczególne wysiłki w celu poprawy sytuacji w zakresie zatrudnienia kobiet. Opracowywane są również środki wspomagające starszych pracowników, a także służące włączaniu w rynek pracy osób młodych i znajdujących się w niekorzystnym położeniu oraz modernizacji systemów ochrony socjalnej. Działania te są ogólnie zgodne z zobowiązaniami podjętymi w ramach celów wspólnotowych ochrony socjalnej i integracji społecznej. Skuteczność i trwałość tych działań jest jednak ograniczana przez skłonność do polityk połowicznych. Szanse na skuteczne osiągnięcie wyników byłyby większe, gdyby działania były podejmowane zgodnie z koncepcją opartą na cyklu życiowym człowieka, co ułatwiałoby szybsze zmiany miejsca pracy w ciągu całego życia zawodowego.
- Wyraźnie zaniedbywana jest waga dalszych działań na rzecz poprawy zdolności pracowników i przedsiębiorstw do przystosowywania się. Zwiększenie reaktywności europejskich rynków pracy jest niezbędne dla promowania aktywności gospodarczej i większej wydajności. Jednak obecny sposób równoważenia elastyczności i bezpieczeństwa w wielu państwach członkowskich prowadzi do coraz większego rozdrobnienia rynków pracy. Należy zwrócić większą uwagę na tworzenie warunków określanych jako „flexicurity”. Oznacza to połączenie wystarczająco elastycznych umów o pracę ze skutecznymi i sprzyjającymi aktywności politykami rynku pracy, ułatwiającymi zmiany miejsca pracy, z rzetelnym systemem uczenia się przez całe życie, dostosowującym się do istniejących potrzeb, oraz z odpowiednią ochroną socjalną. Potencjał rozwoju poprzez powiązania pomiędzy systemami podatkowymi a systemami świadczeń jest dobrym przykładem obszaru, w którym państwa członkowskie mogą szukać inspiracji u partnerów. Należy również poświęcić więcej uwagi aktywnemu angażowaniu partnerów społecznych.
- Państwa członkowskie deklarują świadomość zasadniczej wagi rozwijania umiejętności koniecznych w gospodarkach opartych na wiedzy oraz potrzeby inwestowania w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i wyższy poziom kwalifikacji. Jednak w praktyce polityka koncentruje się bardziej na jakościowych reformach systemów edukacji, lepszym dostępie do kwalifikacji oraz ich przejrzystości niż na intensyfikacji inwestycji i urzeczywistnianiu rzeczywistego przełomu.

2.2.2. Wnioski ogólne

Programy krajowe są dobrą podstawą do dalszych postępów w realizacji planu reform, choć nie wszystkie one charakteryzują się równą jakością. W zakresie diagnozy sytuacji oraz wyboru priorytetowych zadań wymagających realizacji istnieje duża zbieżność poglądów – wśród zadań tych wymienia się np. trwałość finansów publicznych, podaż pracy, badania,

rozwój i innowację, warunki dla przedsiębiorczości oraz zrównoważenie w zakresie wpływu na środowisko naturalne.

Na tym wczesnym etapie wyciągnąć można następujące wnioski:

- Uwzględniając fakt, że pozycje wyjściowe państw członkowskich są różne, pomiędzy programami krajowymi istnieją znaczne różnice. Istnieją na przykład spore rozbieżności w podejściu do ustalonych poziomów docelowych: niektóre państwa członkowskie podjęły daleko idące działania w celu zintegrowania celów wspólnotowych i krajowych i ustaliły jasne cele i harmonogramy, często w ujęciu ilościowym, mogące służyć do pomiaru postępów. Inne programy są jednak na tym etapie mniej kompletne i korzystne byłoby w ich przypadku posłużyć się jako wzorem metodami przyjętymi przez inne państwa członkowskie stojące przed podobnymi wyzwaniami. Podczas gdy w niektórych programach jasno opisano treść i formę podjętych lub proponowanych środków politycznych, w innych często tych informacji brakuje. Niejednokrotnie brak jest również celów i harmonogramów, a także bardziej szczegółowych danych na temat aspektów budżetowych proponowanych reform, co dodatkowo utrudni ich realizację.
- Integracja pomiędzy wymienionymi trzema wymiarami (makroekonomicznym, mikroekonomicznym i zatrudnieniem) może być głębsza. Krajowe programy reform są narzędziem o zasadniczym znaczeniu dla opracowania spójnego podejścia, ale niektóre programy pozwalają na jego osiągnięcie lepiej niż inne. Korzyści z działań w jednym obszarze są często uzależnione od postępów w innej dziedzinie. Na przykład zyski z dodatkowych inwestycji w badania i rozwój będą większe, jeśli spełnione będą niezbędne warunki przełożenia tych inwestycji na rozwój, takie jak: konkurencyjność rynków, odpowiednie ramy prawne i wysoko wykwalifikowani pracownicy.
- Chociaż w przypadku około połowy państw członkowskich wśród wyzwań wymienia się konkurencję i usuwanie przeszkód ograniczających dostęp do rynku, szczególnie w dziedzinie usług, to w praktyce tylko kilka krajowych programów reform odnosi się skutecznie do tego wyzwania. Konkurencyjność rynków jest warunkiem wstępnym osiągnięcia celów lizbońskich. Ponadto wiele państw członkowskich ustaliło krajowe poziomy docelowe inwestycji w badania i rozwój oraz zatrudnienia; niektóre jednak nie uczyniły tego, pomimo decyzji Rady Europejskiej.
- W wielu państwach członkowskich należy również zapewnić, aby wydatki z funduszy Wspólnoty przeznaczone na cele spójności i rozwoju obszarów wiejskich były skoncentrowane na wspieraniu celów strategii lizbońskiej w ogólnym ujęciu. Wydatki te powinny w istocie być planowane w sposób bezpośrednio wspomagający krajowe programy reform. Ponadto niezbędne są intensywniejsze działania na rzecz opracowania mechanizmów koordynacji pomiędzy osobami i podmiotami odpowiedzialnymi za krajowe programy reform a przygotowującymi programy funduszy strukturalnych na lata 2007-2013. Powiązania te muszą być stworzone szybko, zważywszy na intensyfikację prac nad przygotowaniem tych programów, poczynając od przyjęcia krajowych strategii dotyczących polityki spójności (tzw. „krajowych strategicznych ram odniesienia”).
- Wreszcie, co również jest istotną kwestią, wśród opinii publicznej brakuje (z nielicznymi wyjątkami) poczucia identyfikacji z lizbońską strategią na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Również media poświęcają tym zagadnieniom niewiele uwagi. Dlatego też nie można jeszcze uznać, że znaczna część społeczeństwa uzyskała wiedzę o strategii, nie mówiąc już o przyjęciu odpowiedzialności za nią. Wskazuje to na potrzebę istnienia

specjalnej strategii informacyjnej, wykorzystującej w pełni analizy ekonomiczne i wskazującej, w jaki sposób podejmowane działania przyniosą rzeczywiste korzyści obywatelom. Podobnie partnerzy społeczni, którzy mają do odegrania istotną rolę, zarówno w zakresie uczestnictwa w procesie, jak i rozpowszechniania jego przesłania, powinni być aktywniej angażowani w proces zarządzania.

3. WYŻSZY BIEG: CZTERY DZIAŁANIA NA RZECZ WZROSTU GOSPODARCZEGO I ZATRUDNIENIA

Komisja wzywa państwa członkowskie do **pełnego i terminowego wdrożenia krajowych programów reform**. Jednak proces tworzenia i oceny tych programów ujawnił luki, które należy zniwelować, oraz możliwości wykorzystania synergii. W wielu wypadkach państwa członkowskie mogą same usunąć niedociągnięcia, korzystając z doświadczeń partnerów. W pewnych przypadkach niektóre państwa członkowskie wypracowały skuteczne rozwiązania poszczególnych problemów, które, zastosowane przez wszystkie państwa członkowskie, mogłyby przynieść znaczne korzyści całej Unii. Istnieją również wyzwania, wobec których działanie tylko na poziomie państwa członkowskiego nie jest wystarczające i których rzeczywiste powodzenie zależy od skoordynowanego działania zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym:

- Krajowe programy reform wskazują, że wiele państw członkowskich planuje zwiększenie **wydatków na badania i rozwój**, jednak ich przewidywany poziom jest poniżej ogólnego docelowego poziomu dla UE, wynoszącego 3 % PKB. Do osiągnięcia tego celu potrzebny jest wkład ze strony każdego państwa członkowskiego. Dobrze funkcjonujące rynki, większe i lepiej ukierunkowane wydatki oraz lepsze wzajemne dopasowanie budżetów krajowych i budżetu Wspólnoty – wszystkie te elementy są konieczne. Wzrost wydatków na badania i rozwój musi też iść w parze z poprawą jakości infrastruktury naukowej, promowaniem doskonałości w kształceniu i badaniach naukowych, wzmacnianiem systemów innowacji oraz takim kształtowaniem polityk rynku wewnętrznego, aby w pełni pozwalały one na czerpanie wymiernych korzyści z badań i innowacji.
- W wielu krajowych programach reform poświęca się niewiele uwagi zagadnieniu **poprawy dostępu do rynku oraz konkurencji**. Przepisy i praktyki krajowe, a także samoregulacja, mogą często prowadzić do rozdrobnienia rynku i utrudniać konkurencję. Państwa członkowskie muszą podjąć większe starania dla znalezienia i określenia w swoich programach sposobów wyeliminowania tego rodzaju przepisów i ograniczeń. Wspólnota również ponosi znaczną odpowiedzialność za zapewnienie skutecznej i uczciwej konkurencji (np. poprzez energiczne działania przeciwko kartelom ustalającym ceny i dokonującym podziału rynku, co zwiększa nakłady przedsiębiorstw i jest szkodliwe dla konsumentów) oraz za doprowadzenie do powstania rzeczywistego rynku wewnętrznego obejmującego całą Unię. Z drugiej strony wiele programów krajowych akcentuje działania ułatwiające tworzenie i prowadzenie przedsiębiorstw, promujące kulturę przedsiębiorczości oraz tworzące bardziej sprzyjające otoczenie dla małych i średnich przedsiębiorstw.
- W najbliższych dziesięcioleciach Europa będzie musiała zmierzyć się ze skutkami **starzenia się społeczeństwa**. Krajowe programy uwzględniają fakt, że konieczna będzie głęboka restrukturyzacja systemów emerytalno-rentowych dla zapewnienia większego zatrudnienia i stabilności finansów publicznych. Jednak w większości państw członkowskich podejmowane lub planowane środki są niewspółmierne do skali problemu.

Konieczne są pilne działania ułatwiające młodym ludziom wejście na rynek pracy, zgodnie z Paktem na rzecz młodzieży, a także umożliwiające rodzinom lepsze pogodzenie życia zawodowego z życiem prywatnym oraz zapewniające starszym pracownikom większą atrakcyjność dalszej pracy zawodowej. Coraz większym wyzwaniem będzie ponadto kwestia zdolności adaptacyjnych rynków pracy. Nowe wyzwania stawia przed Unią również globalizacja. Podkreśla ona potrzebę zwiększenia zdolności adaptacyjnych rynków pracy, ale zarazem oferuje nowe możliwości wskutek większego otwarcia rynków państw trzecich.

- W wielu programach podkreśla się znaczenie energii. Europa potrzebuje **prawdziwie zintegrowanej polityki energetycznej**, promującej rozwój, zapewniającej większe bezpieczeństwo dostaw oraz przyczyniającej się do większej efektywności i zrównoważenia ekologicznego. Choć osiągnięto znaczący postęp w otwarciu rynków krajowych, do tej pory nie powstał ogólnoeuropejski rynek energii. Energia jest zagadnieniem globalnym i tylko podejście ogólnoeuropejskie pozwoli na spełnienie istniejących potrzeb.

Na tej podstawie Komisja określiła **4 priorytetowe działania**, wymagające znacznej mobilizacji począwszy od najwyższych szczebli politycznych; powinny one być zrealizowane niezwłocznie – najpóźniej do końca 2007 r. W ten sposób na wiosennym szczycie w 2008 r. Rada Europejska będzie miała solidny fundament, aby rozpocząć drugi cykl strategii wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

Cztery działania, o których mowa, są zgodne ze zintegrowanym podejściem – obejmują różne obszary polityk, ściśle powiązane ze sobą; niektóre z nich były omawiane podczas spotkania w Hampton Court. Każde z tych działań z osobna będzie stanowiło istotny wkład w rozwój gospodarczy i wzrost zatrudnienia oraz przygotowanie Europy do sprostania przyszłym wyzwaniom. Realizacja tych działań łącznie, w ramach nowego partnerstwa pomiędzy Wspólnotą a państwami członkowskimi, wytworzy silny efekt dynamy, pozwalający na przełożenie siły napędowej wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w Europie na wyższy bieg.

3.1. Zwiększenie inwestycji w wiedzę i innowacje

Zważywszy na istotność badań i rozwoju dla przyszłego wzrostu gospodarczego i dla rozwiązania wielu problemów, z jakimi obecnie boryka się nasze społeczeństwo, duże zaniepokojenie budzi fakt, że UE prawdopodobnie nie będzie w stanie do 2010 r. zwiększyć nakładów na badania naukowe do zakładanego docelowego poziomu 3 % PKB (z czego dwie trzecie mają stanowić wydatki sektora prywatnego, a jedną trzecią wydatki sektora publicznego).

Komisja zdaje sobie sprawę, że w państwa członkowskie muszą utrzymywać wydatki publiczne na racjonalnym poziomie, ale jednocześnie uważa, że istnieją znaczne możliwości poprawy jakości wydatków publicznych poprzez wydajniejsze wykorzystywanie środków, szczególnie pomocy państwa, a także poprzez ściślejszą koordynację pomiędzy państwami członkowskimi w celu uniknięcia kosztownego podwajania działań. Możliwa jest również poprawa wsparcia sektora publicznego dla badań i rozwoju, np. poprzez powszechniejsze i lepsze wykorzystanie zachęt podatkowych (np. ulg podatkowych i poręczeń), co zostało uwzględnione w programach krajowych wielu państw członkowskich. Decyzja Rady Europejskiej o przeznaczeniu wydatków na rzecz spójności związanych ze strategią lizbońską

pokazuje, w jaki sposób priorytety takie, jak badania naukowe, mogą być włączone do polityki w różnych obszarach.

Największy wkład powinien jednak pochodzić od sektora prywatnego. Aby skłonić przemysł do większych inwestycji w badania i rozwój w Europie, konieczne jest zorientowanie w większym stopniu polityki rynku wewnętrznego na wspieranie gospodarki opartej na wiedzy oraz zwiększanie dynamiki rynkowej dla innowacyjnych towarów i usług, wymagających większego nakładu badań. Będzie to wymagać poprawy warunków dostępu do rynku, zwiększenia dostępności zewnętrznych źródeł finansowania (kapitał podwyższonego ryzyka, kredyty, instrumenty podziału ryzyka) oraz integracji rynków finansowych, wykorzystywania zamówień publicznych w większym stopniu jako stymulatora innowacyjnych rozwiązań tworzonych w ramach sektora prywatnego, zwiększania możliwości rozwoju kariery badaczy, w tym przez eliminację przeszkód ograniczających ich mobilność (pomiędzy krajami i pomiędzy sektorami), a także wdrożenia nowoczesnego i przystępnego systemu praw własności przemysłowej i intelektualnej, zachowującego właściwą równowagę pomiędzy ochroną posiadacza praw a tworzeniem warunków do rozpowszechniania pomysłów w dynamicznym społeczeństwie informacyjnym. Ponadto w zakresie uzgadniania standardów dla produktów zaawansowanych technologicznie konieczne są efektywniejsze i interoperacyjne metody, uwzględniające interes europejskich przedsiębiorstw. Kolejnym potencjalnie bardzo skutecznym narzędziem zwiększania interoperacyjności i stymulowania innowacji jest polityka konkurencji⁵.

Zwiększenie inwestycji w wiedzę i innowacje jest konieczne, natomiast samo w sobie nie wystarczy do zabezpieczenia przyszłości gospodarczej Europy. W ostatecznym rozrachunku wyniki badań i rozwoju przyczyniają się do wzrostu gospodarczego za pośrednictwem innowacji, czyli atrakcyjnych produktów i usług, do nabywania których skłonni będą ludzie na całym świecie. Dlatego też jakość naszych systemów innowacji wymaga szczególnej uwagi⁶. Może się ona wyrażać m. in. w badaniu potencjału klastrów jako innowacyjnych biegunów na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, w szczególności jeśli chodzi o tworzenie i współpracę międzynarodowych klastrów w ramach UE. Podczas spotkania w Hampton Court wzywano również do pilnych działań na rzecz propagowania doskonałości zarówno w badaniach naukowych, jak i w edukacji, a szczególnie promowania światowej klasy uniwersytetów posiadających odpowiednie możliwości finansowania i ścisłe powiązania z biznesem.

Działanie 1: Zwiększenie inwestycji w wiedzę i innowacje

- Państwa członkowskie powinny poświęcić więcej uwagi badaniom i rozwojowi (B+R) oraz innowacjom. Do czasu wiosennego szczytu Rady Europejskiej wszystkie państwa członkowskie powinny ustalić docelowe poziomy wydatków na B+R na 2010 r., aby Rada Europejska mogła przyjąć realistyczny poziom docelowy w tym zakresie dla całej Unii. Można tego dokonać w kontekście uprzednich wezwań Rady Europejskiej o zmniejszenie i lepsze ukierunkowanie pomocy – poprzez zmianę przeznaczenia publicznych wydatków w kierunku ich wykorzystania na badania i rozwój, np.

⁵ Wszystkie te aspekty zostały podkreślone w sprawozdaniu opracowanym przez grupę ekspertów powołaną po spotkaniu w Hampton Court pod przewodnictwem byłego premiera Finlandii Esko Aho. Sprawozdanie zawiera m. in. postulat powołania paktu na rzecz badań i rozwoju.

⁶ W krajowych programach reform zawarto szeroki zakres obiecujących inicjatyw. Ponadto w najnowszej wspólnotowej „tabeli wyników” innowacji (<http://www.trendchart.org/>) wskazano, że wiele państw członkowskich nadal napotyka istotne trudności, które należy uwzględnić przy aktualizacji programów.

poprzez podwojenie udziału pomocy państwa przeznaczanej na tę dziedzinę do 25 % (z obecnego poziomu 12 %). Środki te można wykorzystać na przykład w celu szerszego oferowania ukierunkowanych zachęt podatkowych dla sektora prywatnego zgodnie z wytycznymi, które dostarczy Komisja. Ponadto wydatkowanie znacząco większej części funduszy strukturalnych UE na badania, rozwój, innowacje oraz technologie informatyczne i telekomunikacyjne (np. na infrastrukturę i aplikacje służące szybszemu rozwojowi łącz szerokopasmowych) może sprzyjać konkurencyjności i spójności regionalnej i przynosić korzyści szczególnie małym i średnim przedsiębiorstwom⁷. Jeśli chodzi o prywatne inwestycje w B+R, należy stworzyć bardziej atrakcyjne warunki dla rynków intensywnie wykorzystujących nowe technologie. Obejmuje to lepsze wykorzystanie zamówień publicznych, uregulowania sprzyjające innowacjom oraz normy opierające się na wczesnej identyfikacji potrzeb. Państwa członkowskie i Komisja powinny zainicjować działania służące stworzeniu wiodących ogólnoeuropejskich rynków w kluczowych sektorach technologicznych⁸, do czego należy wykorzystać efekty prac europejskich platform technologicznych.

- Unia musi zwiększyć inwestycje w szkolnictwo wyższe⁹ (UE wydaje obecnie na ten cel tylko 1,28 % PKB, podczas gdy w USA odsetek ten wynosi 3,25 % – różnica ta wynika głównie z większej skali finansowania prywatnego). Do końca 2007 r. należy umożliwić uniwersytetom poszukiwanie uzupełniających prywatnych źródeł finansowania, a nawet zachęcać je do tego, jak również usunąć prawne i inne bariery ograniczające rozwój partnerstw publiczno-prywatnych pomiędzy uniwersytetami a przedsiębiorstwami; wszystkie uczelnie techniczne powinny powołać biura ds. transferów technologii oraz należy powołać Europejski Instytut Technologiczny. Konieczna będzie poprawa kompetencji w zakresie matematyki i nauk ścisłych w celu zwiększenia zdolności innowacyjnych ludzi; państwa członkowskie powinny wprowadzić w krajowych systemach szkolnictwa obowiązkową naukę dwóch języków obcych. Celem dla UE powinno być przeznaczanie do 2010 r. co najmniej 2 % PKB na szkolnictwo wyższe.

3.2. Uwolnienie potencjału gospodarczego, szczególnie małych i średnich przedsiębiorstw

W porównaniu z innymi regionami świata, przeżywającymi sukces gospodarczy, rynki europejskie są poważnie rozdrobnione, szczególnie w dziedzinie usług. Pociąga to za sobą znaczne koszty w postaci niższych poziomów innowacji oraz zbyt wolnego wzrostu wydajności¹⁰. Stanowczo zbyt często niewłaściwe lub spóźnione wdrożenie dyrektyw Wspólnoty pozbawia przedsiębiorstwa korzyści płynących z łatwego dostępu do dużego wspólnego rynku wewnętrznego. Może to tylko osłabić ich pozycję w warunkach

⁷ Obecnie 5,9 % ogólnej kwoty środków z europejskiego funduszu rozwoju regionalnego i europejskiego funduszu społecznego przeznacza się na wspieranie B+R i innowacji.

⁸ Dotyczy to w szczególności opieki zdrowotnej w systemie elektronicznym, sektora farmaceutycznego, transportu i logistyki, ochrony środowiska, zasobów cyfrowych, energii i bezpieczeństwa.

⁹ Zob. Komunikat Komisji „Mobilizowanie potencjału umysłowego Europy: umożliwienie uniwersytetom pełnego uczestnictwa w realizacji strategii lizbońskiej” (SEC 2005 518 z 20.4.2005)

¹⁰ Zob. np. roczną analizę światowych tendencji w zakresie wydajności, sporządzoną przez The Conference Board: “As US productivity slows, emerging economies grow rapidly, but Europe falls further behind” [„W miarę spadku wydajności w USA gospodarki wschodzące przeżywają gwałtowny wzrost, ale Europa pozostaje jeszcze bardziej w tyle”], Van Ark et al., seria Executive action, styczeń 2006. W sprawozdaniu zwrócono uwagę, że podczas gdy w krajach UE-15 stopa wzrostu wydajności spadła z 1,4 % w 2004 r. do 0,5 % w 2005 r., nowe państwa członkowskie zwiększyły stopę wzrostu wydajności z 4,1 % w 2004 r. do 6,2 % w 2005 r.

międzynarodowej konkurencji. Jeśli niektóre państwa członkowskie nie podejmą odpowiednich działań, spowoduje to zniekształcenie warunków konkurencji i w rezultacie zaszkodzi interesom wszystkich stron.

Jednym z najczęściej podawanych przykładów tłumienia przedsiębiorczości w UE jest trudność w założeniu przedsiębiorstwa, a także duże różnice kosztów jego prowadzenia w różnych częściach UE. W niektórych państwach członkowskich założenie firmy trwa najwyżej 5 dni, podczas gdy w innych – 60 dni. Koszty administracyjne utworzenia przedsiębiorstwa w niektórych krajach są zerowe, a w innych sięgają wielu tysięcy euro. Długie i skomplikowane procedury i nadmierna biurokracja nie tylko zniechęcają ludzi do podejmowania działalności gospodarczej, ale stanowią również odzwierciedlenie negatywnego stosunku do przedsiębiorczości w ogóle.

Komisja określiła zestaw zobowiązań, które mogą pomóc w uwolnieniu możliwości pełnej realizacji znacznego potencjału Europy, szczególnie w sektorze usług. Środki te, w połączeniu z szybkim zakończeniem prac nad dyrektywą o usługach oraz poprawą współpracy administracyjnej pomiędzy państwami członkowskimi, pomogłyby w osiągnięciu nowego dynamizmu działalności gospodarczej i zatrudnienia w UE.

Działanie 2: Uwolnienie potencjału gospodarczego, szczególnie małych i średnich przedsiębiorstw

- We wszystkich państwach członkowskich należy znacząco ułatwić zakładanie i prowadzenie przedsiębiorstw. Do końca 2007 r. wszystkie państwa członkowskie powinny stworzyć punkty kompleksowej obsługi, świadczące pomoc przyszłym przedsiębiorcom i umożliwiające przedsiębiorstwom dopełnienie wszystkich procedur administracyjnych w jednym miejscu (w miarę możliwości w formie elektronicznej) i w krótkich terminach. Średni czas potrzebny do utworzenia przedsiębiorstwa powinien być skrócony o połowę¹¹, a ostatecznym celem jest umożliwienie założenia firmy w ciągu jednego tygodnia w dowolnym miejscu Unii. Opłaty związane z rozpoczęciem działalności powinny być jak najniższe, a przyjęcie pierwszego pracownika powinno wymagać kontaktu z najwyżej jednym punktem obsługi organu administracji publicznej. Każdy student i uczeń powinien mieć dostęp do szkoleń w dziedzinie przedsiębiorczości, które powinny stać się elementem krajowych programów nauczania wszystkich państw członkowskich. Ponadto państwa członkowskie powinny ułatwiać transgraniczną działalność MŚP poprzez wdrożenie pilotażowych projektów opodatkowania według zasad państwa macierzystego. Rada powinna niezwłocznie przyjąć propozycje Komisji dotyczące punktów kompleksowej obsługi na potrzeby podatku VAT oraz zmodernizowanego środowiska celnego w celu uproszczenia procedur. W celu ułatwienia dostępu do finansowania, szczególnie dla MŚP, instrumenty finansowe na poziomie Wspólnoty będą nadal rozwijane w ramach programu konkurencyjności i innowacji. Państwa członkowskie powinny w pełni wykorzystywać możliwości oferowane w ramach funduszy strukturalnych, w szczególności planowanego systemu finansowania wspólnych europejskich zasobów dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (JEREMIE).
- W celu ograniczenia nadmiernej biurokracji i uproszczenia procedur administracyjnych, do końca 2007 r. wszystkie państwa członkowskie powinny

¹¹ Obecny średni czas wynosi 29 dni kalendarzowych.

przyjąć i wdrożyć metody pomiaru kosztów administracyjnych (w odniesieniu do krajowych przepisów i regulacji). Komisja ze swej strony podejmie szeroko zakrojone działania mające na celu pomiar kosztów administracyjnych wynikających z przepisów Wspólnoty (lub sposobu ich wdrażania) w poszczególnych obszarach polityki w ramach trwających prac nad uproszczeniem procedur legislacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem MŚP. Komisja stwierdzi, jaka część tych kosztów wynika bezpośrednio z przepisów Wspólnoty, a jaka ze sposobu wdrażania tych przepisów przez państwa członkowskie. Na tej podstawie Komisja przedstawi propozycje redukcji tych kosztów administracyjnych w uzasadnionych przypadkach. Do końca 2007 r. Komisja zniesie obowiązek zgłaszania niektórych kategorii pomocy państwa o mniejszej skali, co powinno spowodować zmniejszenie kosztów administracyjnych, szczególnie dla MŚP.

3.3. Działanie w obliczu globalizacji i starzenia się społeczeństw

Ludność Europy jest coraz starsza. Wskaźniki płodności pozostają na poziomie niższym od wskaźników zastępowalności pokoleń. Wskaźnik średniego dalszego trwania życia Europejczyków stale rośnie. Przewaga imigracji nad emigracją będzie najprawdopodobniej się utrzymywać. Wspomniane przemiany demograficzne mają istotne konsekwencje gospodarcze. W najbliższych dziesięcioleciach liczba ludzi w wieku produkcyjnym będzie maleć. Obecnie na każdego obywatela w starszym wieku przypadają cztery osoby pracujące, jednak do 2050 r. wskaźnik ten będzie wynosił 2 do 1. Liczba osób pracujących w Europie zacznie spadać z obecnego poziomu ok. 300 mln do ok. 250 mln w 2050 r. Mniejsza siła robocza będzie hamować potencjalny rozwój, zmniejszając jego rozmiary z ok. 2-2,5 % obecnie do zaledwie 1,25 % za czterdzieści lat. Koszty starzenia się ludności (emerytury, opieka zdrowotna) będą wzrastać, co będzie stanowić poważne obciążenie dla stabilności istniejących systemów opieki społecznej. Dlatego też pozycje budżetowe rządów państwowych wymagają pilnej poprawy; należy również zapewnić systematyczny spadek zadłużenia. Systemy emerytalno-rentowe oraz opieki zdrowotnej powinny cechować się zarówno stabilnością, jak i dostępnością i dostosowaniem do potrzeb.

W związku z opisaną powyżej sytuacją istnieje potrzeba zwiększenia liczby osób pracujących oraz wydłużenia okresu pracy. Konieczny jest również szybszy wzrost wydajności pracy. Wyższa wydajność i wzrost zatrudnienia muszą iść ze sobą w parze. Będzie to osiągalne, jeśli ludzie będą mieli możliwość nabywania umiejętności koniecznych do wprowadzania i stosowania nowych technologii oraz większe możliwości godzenia życia rodzinnego z życiem zawodowym, edukacją i opieką nad osobami pozostającymi na ich utrzymaniu. Doświadczenie państw członkowskich dowodzi, że zapewnienie właściwej polityki równości płci, odpowiednich udogodnień w zakresie opieki nad dziećmi, zachęt podatkowych i organizacji pracy przynosi podwójne korzyści – w postaci wzrostu wskaźnika urodzeń i zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy. Większa elastyczność i osobista odpowiedzialność za kształtowanie własnego wzorca funkcjonowania jest istotna nie tylko dla osób mających dzieci. Na elastycznych uregulowaniach w pracy mogą skorzystać również osoby starsze, uzyskując możliwość połączenia pracy w niepełnym wymiarze z częściową emeryturą. Starsi pracownicy zbyt rzadko uczestniczą w szkoleniu zawodowym. Zwiększanie umiejętności przyniesie zarówno im, jak i ich pracodawcom większe korzyści z dalszego wykonywania pracy. Wiele jeszcze można również zrobić w celu ułatwienia młodym ludziom przejścia od nauki do pracy. Dla młodych ludzi uzyskiwanie doświadczenia zawodowego w formie praktyk lub staży w ciągu nauki szkolnej lub studiów ma niezaprzeczalne korzyści. Młodzież opuszczająca szkołę powinna być w stanie jak najszybciej uzyskać pracę. Jeśli brakuje

natychmiastowej możliwości znalezienia pracy, alternatywą powinny być dodatkowe szkolenia i staże.

Globalizacja i starzenie się społeczeństwa wymagają od pracowników i przedsiębiorstw szybkiej poprawy w zakresie zdolności adaptacyjnych, możliwości przewidywania, wywoływania i przyswajania zmian i restrukturyzacji oraz dobrego funkcjonowania w warunkach dużej konkurencji. W wielu państwach członkowskich nie pozwala na to jednak we właściwym stopniu dwoistość rynków pracy. Ogranicza to innowacje i zmiany technologiczne oraz zmniejsza możliwości uczenia się przez całe życie i zakres wyboru indywidualnego stylu życia. Większa otwartość i reaktywność rynków pracy powinna iść w parze z polityką ułatwiającą pracownikom pozostanie w pracy i osiąganie w niej postępów. Jest to najlepszy sposób osiągnięcia elastyczności rynków pracy i pewności zatrudnienia w perspektywie cyklu życia. Wszystkie te działania powinny cechować się silnym akcentowaniem, sprawiedliwości społecznej – nie powinny one stanowić reform dla samego tylko reformowania lub jedynie dla zmniejszenia kosztów.

Działanie 3: Działanie w obliczu globalizacji i starzenia się społeczeństw

- Państwa członkowskie powinny zapewnić stabilność finansów publicznych poprzez poprawę swoich pozycji budżetowych oraz systematyczne obniżanie obecnych wskaźników zadłużenia. W ramach prowadzonych reform systemów emerytalno-rentowych państwa członkowskie powinny udoskonalić środki zachęcające starszych pracowników do pozostania aktywnym zawodowo oraz dążyć do ściślejszego powiązania uprawnień emerytalnych ze średnim dalszym trwaniem życia w momencie przejścia na emeryturę, np. poprzez odpowiednie dostosowywanie ustawowego wieku emerytalnego, przy jednoczesnym ograniczeniu korzystania z systemów wcześniejszych emerytur. Należy poddać analizie systemy rent inwalidzkich wraz z systemami opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej w celu wprowadzenia środków zapewniających efektywniejsze wykorzystanie ograniczonych zasobów.
- Państwa członkowskie powinny dążyć do ułatwiania młodym ludziom wejścia na rynek pracy, a rodzinom – bardziej zrównoważonego godzenia pracy zawodowej z życiem prywatnym, a także do zapewnienia, że dla osób starszych dłuższa aktywność zawodowa będzie atrakcyjniejszym rozwiązaniem niż obecnie:
 - do końca 2007 r. każdy młody człowiek bezrobotny po ukończeniu szkoły powinien w ciągu 6 miesięcy otrzymywać ofertę pracy, stażu, dodatkowego szkolenia lub zatrudnienia innego rodzaju. Do 2010 r. okres ten powinien ulec skróceniu do maksymalnie 100 dni. Oferowanie studentom i młodym osobom bezrobotnym możliwości uzyskania doświadczenia w miejscu pracy powinno być bardziej atrakcyjne dla przedsiębiorstw, szczególnie MŚP, co należy zapewnić poprzez zachęty finansowe i innego rodzaju;
 - należy zwiększyć dostępność wysokiej jakości opieki nad dziećmi, zgodnie z krajowymi poziomami docelowymi ustalonymi przez państwa członkowskie. Konieczne jest wdrożenie polityk mających na celu zwiększenie równości płci, a także dalszych środków promujących polityki sprzyjające rodzinie. Komisja prowadzi obecnie konsultacje z partnerami społecznymi na temat lepszych sposobów godzenia życia rodzinnego z życiem zawodowym;
 - należy wdrożyć strategię na rzecz aktywnego starzenia się, obejmującą zachęty

finansowe do przedłużania okresu aktywności zawodowej, rozwiązania przewidujące stopniowe przechodzenie na emeryturę oraz pracę w niepełnym wymiarze, a także poprawę jakości pracy. Należy wprowadzić ukierunkowane zachęty dla zapewnienia, że liczba pracowników w wieku powyżej 45 lat uczestniczących w szkoleniach będzie rosła znacznie szybciej, niż ogólny wskaźnik dla całej populacji pracowników.

- Państwa członkowskie powinny dążyć do zbliżenia poglądów na temat równoważenia elastyczności i pewności zatrudnienia („flexicurity”). Komisja przedstawi sprawozdanie mające na celu ułatwienie osiągnięcia do końca 2007 r. kompromisu na temat zestawu wspólnych zasad, obejmujących następujące elementy:
 - nowoczesne przepisy prawa pracy, przewidujące wystarczająco elastyczne uregulowania oraz zmniejszające segmentację rynku pracy oraz skalę nielegalnego zatrudnienia, powinny umożliwić ludziom optymalizację sposobów organizacji życia zawodowego w ciągu całego okresu jego trwania. W ciągu roku Komisja przeprowadzi konsultacje na ten temat z partnerami społecznymi i innymi zainteresowanymi stronami;
 - rzetelne i odpowiadające potrzebom systemu uczenia się przez całe życie oraz polityka rynku pracy sprzyjająca aktywności powinny pomóc ludziom w podjęciu odpowiednich działań w sytuacji gwałtownych zmian, okresów bezrobocia i zmian miejsca i charakteru pracy; aby osiągnąć przełom w tej kwestii należy poddać analizie zachęty finansowe i innego rodzaju bodźce. Państwa członkowskie powinny wywiązać się z zobowiązania do ustanowienia do końca 2006 r. [kompleksowych strategii uczenia się przez całe życie](#). Te wzmożone wysiłki powinny otrzymać zdecydowane wsparcie ze strony Europejskiego Funduszu Społecznego oraz nowo powołanego Funduszu Dostosowania do Globalizacji. Komisja będzie współpracować z państwami członkowskimi w celu przeznaczenia większej części wydatków z funduszy strukturalnych na edukację i szkolenia;
 - nowoczesne systemy zabezpieczenia społecznego powinny łączyć potrzebę ułatwiania mobilności na rynku pracy z ofertą odpowiedniego wspierania dochodów. Rada powinna dojść do zgody w zakresie propozycji Komisji dotyczącej możliwości przenoszenia uprawnień do dodatkowych emerytur i rent. Państwa Członkowskie mogłyby rozważyć wcześniejsze zniesienie wszystkich ograniczeń mobilności pracowników wewnątrz UE.

W celu osiągnięcia tych celów państwa członkowskie powinny ściśle współpracować z partnerami społecznymi. Komisja proponuje zwołanie nadzwyczajnego szczytu społecznego, poświęconego określeniu konkretnych środków służących osiągnięciu postępu we wszystkich wyżej wymienionych obszarach.

3.4. Dążenie do efektywnej i zintegrowanej polityki energetycznej UE

Energia jest niezbędna dla zapewnienia wzrostu gospodarczego i miejsc pracy. Globalne zapotrzebowanie na energię rośnie, a jednocześnie jej podaż jest nadal ograniczona. Ceny rynkowe ropy naftowej i gazu od pewnego czasu wzrastają. Głównym wyzwaniem stojącym przed europejskim systemem energetycznym jest zapewnienie dostępności energii po konkurencyjnych cenach. Konieczne jest zagwarantowanie bezpieczeństwa dostaw i rozwinięcie autonomicznych źródeł energii, aby zapobiec przerwom w dostawach i

wstrząsom cenowym, mającym szkodliwe skutki gospodarcze. Zintegrowany i charakteryzujący się konkurencyjnością wspólnotowy rynek energii stworzy najbardziej efektywną i stabilną podstawę dywersyfikacji dostaw i zapewnienia ich bezpieczeństwa. Przy wytwarzaniu i konsumpcji energii należy w pełni brać pod uwagę względy ochrony środowiska. Europa w przyszłości będzie w jeszcze większym stopniu uzależniona od zewnętrznych dostawców; większość ropy naftowej i gazu będzie musiała pochodzić z importu. W negocjacjach z głównymi dostawcami energii oraz w międzynarodowych dyskusjach poświęconych temu tematowi Europa musi mówić jednym, spójnym głosem.

Oszczędność energii może przynieść znaczące korzyści. Racjonalne zużycie energii pozwala na ograniczenie kosztów i zwiększenie konkurencyjności naszych towarów i usług oraz przyczynia się do lepszego stanu środowiska naturalnego. Inwestycje w energooszczędny sprzęt i usługi pozwolą europejskiemu przemysłowi różnych branż na utrzymanie czołowej pozycji na świecie i zwiększenie przewagi. Dążenie do efektywności energetycznej powinno iść w parze z dywersyfikacją źródeł energii. Europa powinna brać pod uwagę wszystkie źródła energii, ze szczególnym uwzględnieniem źródeł odnawialnych, co powinno obejmować rozwój czystych źródeł miejscowych. Obniżenie emisji szkodliwych substancji z produkcji energii pozwoli na zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i będzie stanowić istotny element walki z globalnymi zmianami klimatu. Przedsiębiorstwa europejskie po raz kolejny zostaną nagrodzone za wczesne inwestycje w tym obszarze.

Działania na rzecz realizacji tych celów powinny być podjęte niezwłocznie. Zintegrowane podejście do kwestii energetycznych wymaga partnerstwa pomiędzy państwami członkowskimi a Unią Europejską. Zintegrowana europejska polityka energetyczna może stanowić zasadniczy wkład w stabilne zabezpieczenie przyszłych dostaw energii dla Europy, stąd też apel ze strony głów państw i szefów rządów podczas spotkania w Hampton Court o szybki postęp w tym kierunku.

Działanie 4: Dążenie do efektywnej i zintegrowanej polityki energetycznej UE

- **Wzmocnienie i pogłębienie wewnętrznego rynku energii** sprzyja konkurencyjności i bezpieczeństwu dostaw. Konieczne środki w tym zakresie to między innymi:
 - terminowe wdrożenie i efektywniejsza regulacja rynków energii w celu pełnego i skutecznego otwarcia rynku do dnia 1 lipca 2007 r., czyli w terminie uzgodnionym przez Radę Europejską;
 - promowanie większej konkurencji na rynkach energii elektrycznej i gazu, z uwzględnieniem dochodzenia Komisji dotyczącego konkurencji w sektorze, co powinno obejmować w szczególności działania w celu rozwiązania problemów: ciągłej dominacji dotychczasowych operatorów krajowych; niewystarczającej przejrzystości rynku; nieodpowiedniego rozdzielenia dostaw od utrzymania sieci; oraz barier ograniczających dostawy transgraniczne, co uniemożliwia pełną integrację rynku energetycznego UE;
 - Pogłębienie i poprawa współpracy i integracji pomiędzy sieciami i systemami rurociągów gazowych państw członkowskich, tak aby z punktu widzenia klienta istniała jedna europejska sieć. W tym celu należy wykryć i uzupełnić brakujące lub nieodpowiednie połączenia transgraniczne. W ramach instrumentów finansowych UE dostępna jest pomoc finansowa umożliwiająca państwom członkowskim osiągnięcie 10-procentowego

poziomu wzajemnych połączeń.

- **Wykorzystanie potencjału odnawialnych źródeł energii, takich jak biopaliwa czy biomasa, a także bardziej efektywne wykorzystywanie energii** również może przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa dostaw w Europie, a jednocześnie do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych, poprawy jakości powietrza i wzrostu konkurencyjności. Dopelnieniem działań państw członkowskich mogłaby być polityka **stymulowania technologii wykorzystujących źródła odnawialne oraz ograniczania zapotrzebowania na energię** na poziomie Europy. Należy wdrożyć odpowiednie ramy regulacyjne. Stymulowane powinny być badania i innowacje w zakresie miejscowych źródeł energii, w tym źródeł odnawialnych, biopaliw i biomasy, „czystego węgla” i sekwestracji węgla, a także przetwarzania i usuwania odpadów radioaktywnych. Podobnie priorytetowe znaczenie powinny mieć badania zmierzające do opracowania nowych energooszczędnych technologii. Stworzenie europejskiego ramowego systemu zachęt promujących źródła odnawialne mogłoby znacząco zwiększyć skalę ich wykorzystywania. Obecne duże zróżnicowanie systemów krajowych i regionalnych stwarza sztuczne bariery pomiędzy rynkami poszczególnych krajów, hamując potencjał obiecujących nowych technologii.
- Konieczne jest również opracowanie bardziej **skoncentrowanego, spójnego i zintegrowanego podejścia służącego zapewnieniu bezpieczeństwa dostaw energii** w Europie, również w odniesieniu do sytuacji awaryjnych. Na forum międzynarodowym i w negocjacjach z krajami trzecimi dostarczającymi energię do Wspólnoty powinna ona wraz z państwami członkowskimi mówić jednym głosem.

Komisja przedstawi koncepcje co do najlepszego sposobu realizacji tych priorytetów na szczeblu państw członkowskich i na szczeblu Wspólnoty w zielonej księdze, która zostanie opublikowana w pierwszym kwartale bieżącego roku.

4. KONTYNUACJA DZIAŁAŃ PO WIOSENNYM SZCZYCIE RADY EUROPEJSKIEJ W 2006 R.

Dla realizacji naszej wizji silniejszej Europy, charakteryzującej się większym wzrostem gospodarczym i wyższym zatrudnieniem, konieczne jest **utrzymanie dynamizmu działań po szczycie Rady Europejskiej**. W tym celu proponuje się podjęcie w kolejnych miesiącach następujących kroków:

4.1. Wdrożenie i monitoring krajowych programów reform

- Głównym zagadnieniem, na którym należy się obecnie skoncentrować, jest skuteczne wdrożenie krajowych programów reform oraz ich wkład w zapewnienie wzrostu gospodarczego i miejsc pracy. Dlatego też Komisja zamierza w najbliższych miesiącach współpracować ściśle z państwami członkowskimi, wspomagając je w ich działaniach oraz monitorując postępy. Konieczne jest dalsze prowadzenie konsultacji z parlamentami krajowymi (i regionalnymi), władzami lokalnymi, partnerami społecznymi i innymi zainteresowanymi stronami, szczególnie w tych przypadkach, w których w ciągu przygotowywania programów zabrakło czasu na wysłuchanie propozycji i opinii oraz

prorowadzenie dialogu¹². Ponieważ program lizboński ma charakter średnioterminowy, dialog i kontakty będą musiały być prowadzone regularnie.

- Kolejnym logicznym krokiem będzie omówienie przez Komisję i państwa członkowskie (zarówno na forum ogólnym, jak i w kontaktach dwustronnych) sposobów umocnienia i rozwoju krajowych programów reform z poszanowaniem tradycji krajowych, tak aby uwzględniały one nie tylko wymiar wspólnotowy, ale również wpływ decyzji podejmowanych przez inne państwa członkowskie w kontekście ich polityki. Proces ten będzie organizowany przez Komisję. Jednocześnie Komisja będzie starać się poszukiwać sposobów udoskonalenia swojego wkładu w powodzenie partnerstwa. Państwa członkowskie, które nie ustaliły jeszcze poziomów docelowych w zakresie przyszłych wydatków na badania i rozwój oraz stóp zatrudnienia, powinny to uczynić przed szczytem Rady Europejskiej na wiosnę 2006 r.
- Państwa członkowskie powinny zapewnić spójność pomiędzy przyjętymi krajowymi programami reform a sposobem wykorzystania środków na rzecz spójności i rozwoju obszarów wiejskich w ramach nowych perspektyw finansowych. Powinny one wziąć pod uwagę skutki makroekonomiczne transferów z funduszy strukturalnych w krótkiej perspektywie czasowej, szczególnie w sytuacjach, kiedy kwoty te stanowią kilka punktów procentowych PKB. Komisja będzie ściśle współpracować z państwami członkowskimi w procesie opracowywania przez nie krajowych strategicznych ram referencyjnych, aby zapewnić, że nowa generacja programów polityki spójności będzie uwzględniać priorytety zawarte w krajowych programach reform oraz cztery działania priorytetowe opisane w sekcji 3. Państwa członkowskie powinny wprowadzić odpowiednie mechanizmy dla zapewnienia koniecznej koordynacji obu procesów na poziomie krajowym i regionalnym. W kontekście nowych programów spójności zachęca się nowe państwa członkowskie do przeznaczenia środków z funduszy strukturalnych na działania zmierzające do realizacji celów lizbońskich, jak zostało to już uzgodnione dla państw UE-15¹³.
- Krajowe programy reform zawierają duży zasób interesujących propozycji w zakresie polityki – propozycje te powinny służyć do wymiany doświadczeń między państwami członkowskimi. Komisja określi konkretne obszary polityki, w których możliwości wzajemnego uczenia się od siebie są szczególnie duże, i zorganizuje spotkania z przedstawicielami państw członkowskich w celu omówienia poszczególnych pomysłów. Państwa członkowskie powinny starać się wdrażać najbardziej obiecujące koncepcje zawarte w programach reform innych państw. Komisja i państwa członkowskie powinny również zapewnić, aby otwarta koordynacja na szczeblu UE w dziedzinach edukacji i szkoleń, ochrony socjalnej i integracji społecznej miała znaczący wpływ na ich działania.

Zaleca się państwom członkowskim uwzględnienie powyższych elementów przy przygotowywaniu rocznych sprawozdań w dalszej części bieżącego roku.

¹² W oświadczeniu wydanym dnia 15 marca 2005 r. UNICE i ETUC z zadowoleniem przyjęły uruchomienie nowej strategii lizbońskiej i zobowiązały się do aktywnego działania na rzecz programu wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Organizacje te niedawno uzgodniły program działań wspierających strategię na lata 2005-2008.

¹³ W przypadku celu konwergencji przeznaczone środki powinny stanowić co najmniej 60 % całości finansowania, a w przypadku celu konkurencyjności regionalnej – co najmniej 75 %.

4.2. Realizacja działań Wspólnoty

- Rada, Parlament Europejski i Komisja Europejska powinny dokończyć tworzenie perspektyw finansowych na lata 2007-2013, zaś Rada i Parlament Europejski powinny jak najszybciej przyjąć niezbędne instrumenty prawne, aby umożliwić rozpoczęcie inwestycji w zakresie programu wzrostu gospodarczego i zatrudnienia od dnia 1 stycznia 2007 r.
- Instytucje Wspólnoty będą musiały szybko wdrożyć środki przewidziane we wspólnotowym programie lizbońskim, szczególnie te z nich, które są konieczne do wykonania decyzji podjętych przez Radę Europejską w odniesieniu do czterech kluczowych działań określonych w poprzedniej sekcji. Komisja będzie współpracować z państwami członkowskimi (w tym z krajowymi koordynatorami ds. strategii lizbońskiej) dla zapewnienia, że podjęte zostaną wszystkie niezbędne działania w celu pełnej realizacji wymienionych czterech działań do końca 2007 r. W tym celu Komisja proponuje mapę drogową określającą konieczne działania oraz terminy ich zakończenia. Na podstawie kolejnej dokonanej przez Komisję oceny wdrożenia programów krajowych przez państwa członkowskie, Komisja określi konieczne środki uzupełniające działania państw członkowskich i dokona odpowiednich aktualizacji wspólnotowego programu lizbońskiego.

W zakresie zarówno wspólnotowego programu lizbońskiego, jak i krajowych programów reform, Komisja uwzględni rozwój wydarzeń w swoim sprawozdaniu na wiosenny szczyt Rady Europejskiej w 2007 r.

4.3. Mobilizacja wszystkich zaangażowanych stron na rzecz wspólnego programu

- Konieczne będą intensywne działania informacyjne ze strony Parlamentu, Komisji, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów, państw członkowskich podmiotów regionalnych i lokalnych, organizacji obywatelskich i partnerów społecznych dla zwiększenia świadomości i poczucia identyfikacji z krajowymi programami reform i działaniami Wspólnoty na rzecz większego wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Jako instytucja reprezentująca obywateli Europy, Parlament Europejski ma kluczową rolę do odegrania we wspomnianych działaniach informacyjnych, które powinny być ściśle skoordynowane z krajowymi i regionalnymi debatami na temat przyszłości Europy.
- Partnerów społecznych zachęca się do jeszcze większego udziału w rozwoju i realizacji odnowionej strategii lizbońskiej, szczególnie poprzez wnoszenie wspólnych propozycji na temat możliwych sposobów, w jakie mogą oni bezpośrednio przyczynić się do jej powodzenia. Komisja proponuje, aby prezydencja Unii zorganizowała nadzwyczajny szczyt społeczny poświęcony ustaleniu konkretnych kroków zmierzających do postępu w zakresie wszystkich działań proponowanych w niniejszym komunikacie, a w szczególności poświęcony wpływowi globalizacji i przemian demograficznych na możliwość zwiększenia ilości i poprawy jakości miejsc pracy.

Załącznik

Lista przykładów polityk i środków przyjętych przez państwa członkowskie, wspierających realizację celów wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, szczególnie w czterech priorytetowych obszarach określonych w sekcji 3

Badania i rozwój oraz innowacje

W około połowie państw członkowskich wykorzystuje się zachęty podatkowe do stymulowania badań i rozwoju w sektorze prywatnym; kilka kolejnych państw członkowskich również zamierza wprowadzić podobne środki. Hiszpania rozważa obniżanie podatków dla firm inwestujących w B+R, podobnie jak czynią to już Niderlandy. Węgry zamierzają uprościć system ulg podatkowych, a Francja potroi do 2010 r. kwotę odliczeń od podatku na badania.

Hiszpania, Dania i Estonia prowadzą konkretne programy zmierzające do zwiększenia liczby badaczy w przedsiębiorstwach. Niemcy uruchomiły „Inicjatywę na rzecz Doskonałości”, promującą wysokiej jakości badania prowadzone na uniwersytetach. Celem tej inicjatywy jest rozwój niektórych niemieckich uniwersytetów, tak aby stały się one czołowymi miejscami na świecie dla prowadzenia badań naukowych.

Włochy rozwijają ośrodki doskonałości kształcenia i badań, w tym europejsko-śródziemnomorski uniwersytecki system kształcenia na odległość, a także promują mobilność nauczycieli i studentów w całym regionie Morza Śródziemnego. Hiszpania i Portugalia stworzyły wspólny instytut badawczy.

Słowacja, Hiszpania i Francja planują wprowadzić systemy monitorowania i oceny w celu poprawy efektywności publicznych wydatków na badania i rozwój.

We Francji tworzone są „bieguny konkurencyjności” („Pôles de compétitivité”) w formie partnerstw publiczno-prywatnych. „Bieguny” te będą wspierać i koordynować szereg uzupełniających się polityk dla przedsiębiorstw, wśród których badania i rozwój będą zajmować centralną pozycję. Niedawno podjęta słoweńska inicjatywa na rzecz klastrów przynosi już obiecujące wyniki: w 2004 r. działało już 18 biur usprawniających współpracę pomiędzy 350 przedsiębiorstwami a 40 instytutami edukacyjno-badawczymi. Na Litwie rząd tworzy Instytut Technologii, wspomagający przedsiębiorstwa w badaniach, rozwoju technologicznym i innowacjach.

W Irlandii podjęto środki na rzecz promowania komercjalizacji wyników badań publicznych poprzez udzielanie licencji na nie sektorowi prywatnemu lub przez pomoc badaczom w doprowadzaniu ich koncepcji do etapu wykorzystania na rynku oraz zapewnianiu im sukcesu komercyjnego.

Włochy zajmują się korygowaniem wad w dziedzinie praw własności intelektualnej poprzez zestaw środków mających na celu poprawę możliwości patentowych przedsiębiorstw oraz obniżenie kosztów związanych z patentami. W Niemczech zostaną rozwinięte i rozszerzone agencje zajmujące się korzystaniem z patentów. W Belgii rząd federalny, Europejski Urząd Patentowy, ośrodki badawcze i uczelnie współpracują w ramach inicjatywy na rzecz wspierania MŚP w wykorzystywaniu systemu praw własności intelektualnej. Łotwa opracowała program wsparcia publicznego w celu ochrony i egzekwowania praw własności

intelektualnej oraz podniesienia świadomości znaczenia tych praw w środowisku przedsiębiorców.

Poprawa warunków dla przedsiębiorczości oraz funkcjonowania rynków

Łotwa podjęła mocne zobowiązanie polityczne do wdrożenia prawa Wspólnoty, poparte konkretnymi poziomami docelowymi i terminami, w celu zapewnienia terminowej i prawidłowej transpozycji dyrektyw dotyczących rynku wewnętrznego. Irlandia wzmocniła wewnętrzne procedury monitorowania realizacji dyrektyw Wspólnoty. W celu uniknięcia komplikowania ustawodawstwa niektóre państwa członkowskie aktywnie przeciwdziałają mnożeniu przepisów w ramach wdrażania dyrektyw Wspólnoty (Austria, Niemcy). W celu uniknięcia opóźnień we wdrażaniu niektóre państwa członkowskie wprowadziły procedury przyspieszone (Włochy, Francja).

Wiele państw członkowskich poczyniło istotne kroki w dziedzinie e-administracji, np. poprzez wprowadzenie punktów kompleksowej obsługi przedsiębiorstw i obywateli (Belgia, Estonia, Finlandia, Francja, Irlandia, Polska, Portugalia, Włochy). Oznacza to ograniczenie obrotu papierowych dokumentów i znacznie skrócenie czasu rozpatrzenia spraw. W Danii, Francji, Niemczech, Włoszech i Finlandii można już założyć firmę w czasie krótszym niż dwa tygodnie. Na Litwie zatrudnienie pierwszego pracownika oznacza konieczność wypełnienia tylko jednej procedury; w Zjednoczonym Królestwie, Szwecji i Irlandii – dwóch.

Wiele państw członkowskich (Austria, Belgia, Cypr, Republika Czeska, Dania, Estonia, Francja, Niemcy, Litwa, Luksemburg, Niemcy, Portugalia, Słowenia, Zjednoczone Królestwo) prowadzi lub zamierza prowadzić analizy kosztów administracyjnych, których ponoszenie jest wymagane w ramach wprowadzanych przepisów. Znaczna część tych państw wykorzystuje warianty standardowego modelu kosztów opracowanego pierwotnie w Niemczech, którego charakterystyka była podstawą głównych aspektów wspólnych metod UE zaproponowanych przez Komisję Radzie i państwom członkowskim w październiku 2005 r. Pięć krajów (Rep. Czeska, Dania, Niemcy, Szwecja i Zjednoczone Królestwo) ustaliło również ilościowe poziomy docelowe obniżenia kosztów administracyjnych (zakładające ich redukcję wynoszącą od 20 do 25 % do 2010 r.).

Osiem państw członkowskich (Austria, Estonia, Niemcy, Włochy, Polska, Słowenia, Hiszpania i Zjednoczone Królestwo) planuje wprowadzić plany uproszczenia, dołączając tym samym do czterech państw, które już to zrobiły (Dania, Irlandia, Luksemburg, Szwecja). Plany te koncentrują się na poprawie ustawodawstwa dotyczącego podatków, audytu, środków o charakterze fiskalnym, zakładania działalności gospodarczej, niewypłacalności, pracy i ochrony konkurencji.

Wiele państw, w tym Irlandia i Niemcy, wniosło szczególne ograniczenia dostępu do rynku w obszarach wolnych zawodów, usług finansowych i rynków energii. Słowacja prowadzi działania w celu wykrycia przeszkód uniemożliwiających otwarcie rynku dostaw energii, a w przyszłości określi środki służące ich zniesieniu. Państwo to podejmuje również kroki zmierzające do poprawy konkurencyjności w obszarze usług finansowych. Zjednoczone Królestwo wprowadzi środki promujące konkurencję w zakresie usług prawnych. Estonia zamierza wprowadzić proaktywną politykę konkurencji poprzez analizę sektorową i podnoszenie znajomości prawa konkurencji. Dania rozpoczyna analizę przepisów krajowych w celu usunięcia przeszkód ograniczających import i inwestycje w kraju („Grupa Robocza ds. Rynku Wewnętrznego”).

Cypr zamierza dokonać oceny wszystkich dotychczasowych i nowych programów pomocy w celu sprawdzenia, czy są one adekwatne w stosunku do zawodności rynku. Finlandia dokona przeglądu polityki subsydiów w celu ograniczenia ich ogólnych rozmiarów oraz w celu zapewnienia, że nie prowadzą one do zakłóceń konkurencji.

Słowacja rozpoczęła inicjatywę na rzecz powołania Środkowoeuropejskiej Giełdy Papierów Wartościowych dla rozwiązania problemu braku rynków papierów udziałowych nie tylko na Słowacji, ale również w sąsiednich państwach. Węgry i Republika Czeska otrzymały zaproszenie do uczestnictwa w inicjatywie. Krajowy rynek słowacki jest zbyt mały, aby mógł na nim dobrze i płynnie funkcjonować rynek papierów udziałowych, dlatego też potrzebna jest w tej mierze współpraca kilku krajów.

Portugalia zaproponowała kilka programów wsparcia umiędzynarodowienia przedsiębiorczości. Kraj ten wprowadza również specjalny program służący przyspieszeniu przemian przemysłowych i procesów restrukturyzacyjnych.

Litwa planuje organizację kampanii promocyjnych wykorzystujących przykład przedsiębiorstw, które odniosły sukces, w celu promowania przedsiębiorczości wśród opinii publicznej. Zjednoczone Królestwo oferuje wszystkim uczniom w wieku od 14 do 16 lat pięć dni szkolenia w zakresie przedsiębiorczości. Hiszpania planuje rozwiązać problem syndromu porażki poprzez umożliwienie uczenia się o wartości przedsiębiorczości i o porażkach w działalności gospodarczej uczniom i studentom na wszystkich poziomach edukacji.

Niektóre kraje podjęły również interesujące inicjatywy w celu poprawy dostępu do kapitału dla MŚP – np. program KAPITAL w Rep. Czeskiej, pakiet PreSeed w Finlandii i Fundusze Kapitału dla Przedsiębiorstw (Enterprise Capital Funds) w Zjednoczonym Królestwie. Dania planuje wprowadzenie ulgi podatkowej dla przedsiębiorców odnotowujących wzrost. Ulga taka przysługiwałaby od chwili, gdy przedsiębiorca po raz pierwszy osiągnie zysk, i byłaby przyznawana na okres trzech lat.

Zatrudnienie, stabilność finansowa i demografia

Część państw członkowskich dokonało poprawy jakości finansów państwa, z uwzględnieniem priorytetów krajowych, w celu zwiększenia długoterminowego potencjału gospodarki kraju. Na przykład Dania, Zjednoczone Królestwo, Irlandia i Finlandia znacznie zwiększyły wydatki z budżetu państwa na edukację w celu podwyższenia wydajności pracowników i ich szans zatrudnienia.

Kilka państw członkowskich poprawiło stabilność finansową systemów emerytalno-rentowych. Belgia, Hiszpania, Francja, Austria, Portugalia i Finlandia wzmocniły powiązanie pomiędzy składkami a świadczeniami, np. poprzez ustalenie, że wyrażony w latach okres odprowadzania składek jest ważniejszym kryterium ustalania wymiaru emerytury niż wiek emeryta, lub poprzez dopuszczenie wcześniejszego lub późniejszego przejścia na emeryturę z jednoczesnymi odpowiednimi zmianami wysokości świadczeń.

Niektóre nowe państwa członkowskie (Estonia, Łotwa, Litwa, Polska, Węgry i Słowacja) dokonały dywersyfikacji ryzyka systemów emerytalnych poprzez przeniesienie części ustawowych świadczeń w ramach zabezpieczenia społecznego do prywatnych funduszy emerytalnych. Szwecja, Włochy, Łotwa i Polska stworzyły systemy, w których wysokość świadczeń emerytalnych jest bezpośrednio powiązana ze składkami odprowadzanymi przez daną osobę w ciągu jej życia zawodowego, a także zależy od średniego dalszego trwania życia

w momencie przejścia na emeryturę. Francja postanowiła przedłużyć okres odprowadzania składek wymagany do otrzymania pełnej emerytury zgodnie ze wzrostem średniego dalszego trwania życia. Niemcy wprowadziły czynnik stabilności w indeksacji publicznego systemu emerytalnego poprzez uzależnienie indeksacji od stosunku liczby emerytów do liczby zatrudnionych. Zmiany takie przynoszą poprawę stabilności finansowej systemów emerytalnych, mimo że pewne wyzwania związane ze starzeniem się społeczeństwa pozostają nadal aktualne.

Reformy emerytalne są istotnym czynnikiem wyjaśniającym duży wzrost stopy zatrudnienia wśród starszych pracowników w państwach członkowskich od 2000 r. Dla przykładu w Finlandii stopa zatrudnienia starszych pracowników znacznie wzrosła (z 35 % w 1995 r. do 50,9 % w 2005 r.) dzięki zmianom w systemach emerytalnych, a także ukierunkowanym szkoleniom, poświęceniu większej uwagi dobremu samopoczuciu starszych pracowników w miejscu pracy oraz ukierunkowanym subsydiom dla nisko płatnych zawodów.

Irlandzki program Skill-nets ułatwia przedsiębiorstwom dostęp do elastycznych, nowatorskich i oszczędnych szkoleń. Inicjatywa pomogła w rozwinięciu swoich umiejętności już 30 000 pracowników. Estonia zamierza przeprowadzić reformę kształcenia zawodowego, a Luksemburg – stworzyć system uznawania kształcenia nieformalnego.

Austria zamierza obsadzić 5 000 wolnych obecnie miejsc pracy, na które brak jest chętnych z powodu zbyt niskiej płacy (w wielu wypadkach wynika to z faktu, że proponowana praca jest w niepełnym wymiarze czasowym). Nowy system „Kombi-Lohn” wynagradza za obsadzenie wolnego stanowiska zarówno pracodawcę, jak i pracownika. Grupą, do której kierowany jest program, są młodzi ludzie pozostający bez pracy przez ponad 6 miesięcy oraz starsi pracownicy bezrobotni od ponad roku.

Niderlandy podjęły konkretne środki mające zachęcić pracowników do bardziej równomiernego rozkładania pracy, opieki i edukacji na przestrzeni cyklu życiowego. Nowy dobrowolny program oszczędnościowy umożliwi pracownikom zaoszczędzenie pewnego odsetka zarobków na okresy przerw w pracy, np. urlopów wychowawczych, okresów edukacji i innych. W stosunku do oszczędności obowiązują udogodnienia podatkowe.

Słowacja podejmuje działania w celu poprawy możliwości pogodzenia życia zawodowego z życiem prywatnym dla młodych rodzin. Szkoły i przedszkola będą miały dłuższe godziny pracy. Państwo wspiera nowe ośrodki opieki dziennej dla małych dzieci, ułatwia pracę w niepełnym wymiarze godzin, a także wdrożyło programy indywidualnego wsparcia dla kobiet powracających na rynek pracy z urlopów macierzyńskich lub wychowawczych.

W Grecji wprowadzono nową ustawę reformującą krajowe systemy uczenia się przez całe życie. Specjalny komitet będzie koordynował działania krajowe, propagował edukację zorientowaną na przedsiębiorczość, wdrażał najlepsze praktyki i działał na rzecz rozwiązywania problemu wykluczenia społecznego.

Energia i technologie ekologiczne

Państwa nordyckie utworzyły zintegrowany rynek kupna i sprzedaży energii elektrycznej. Dodatkowe połączenia pomiędzy Niderlandami a Norwegią, pomiędzy Finlandią a Estonią oraz pomiędzy Danią a Szwecją ułatwią obrót i będą wsparciem dla produkcji energii również ze źródeł alternatywnych, jak woda i wiatr, co zmniejszy emisję szkodliwych substancji.

Austria, Republika Czeska, Cypr, Malta i Zjednoczone Królestwo podejmują kroki w kierunku wykorzystywania zamówień publicznych jako środka promującego technologie przyjazne środowisku oraz racjonalne wykorzystanie energii elektrycznej. Niemcy oferują zachęty na rzecz oszczędności energii w budynkach; podjęły również program remontów generalnych. Cypr opracował konkretny plan i harmonogram uregulowania kwestii subsydiów szkodliwych dla środowiska w celu ich przeglądu, reformy lub zniesienia.

Szwecja zamierza do 2020 r. wyeliminować uzależnienie od paliw kopalnych. W tym celu państwo to wprowadzi „podatki ekologiczne” oraz będzie wspierać energię wiatrową i certyfikat ekologicznej energii elektrycznej. Certyfikat ten wprowadza obowiązek nabywania określonej części zużywanej energii ze źródeł odnawialnych. W Danii i Szwecji podatki ekologiczne stanowią już znaczną część wachlarza podatkowego i według planów mają być dalej rozwijane. Estonia rozpoczęła w tym roku szeroko zakrojoną reformę w zakresie podatku ekologicznego, zamierzając przenieść ciężar opodatkowania pracy w kierunku obciążenia konsumpcji i zanieczyszczania, co ma promować zrównoważone wykorzystywanie zasobów naturalnych.

Krajowe i regionalne polityki wspierania energetyki wiatrowej w Niemczech, Hiszpanii i Danii przynoszą wymierne rezultaty. Zdolności produkcyjne Niemiec w zakresie energetyki wiatrowej stanowią ponad jedną trzecią zdolności światowych, natomiast w Hiszpanii 6,5 % energii pochodzi z wykorzystania wiatru. W Danii przemysł produkcyjny związany z energetyką wiatrową odniósł wielki sukces komercyjny. Sektor ten odnotował szybszy wzrost, niż jakakolwiek inna branża, a duńskie silniki wiatrowe dominują obecnie na rynku światowym. Branża ta zapewnia zatrudnienie ok. 20 000 osób w Danii. Zjednoczone Królestwo prowadzi negocjacje z dostawcami ropy naftowej na temat większego udziału biopaliw w benzynie.